

Châm ngôn

Tầm quan trọng của Châm ngôn

- 1 Sau đây là những châm ngôn của Sô-lô-môn, con Đa-vít, vua Ít-ra-en
- 2 để dạy sự khôn ngoan và tiết độ; giúp con chấp nhận sự sửa dạy, am hiểu những lời thông sáng.
- 3 Không những chúng dạy con tiết độ và khôn ngoan mà còn biết làm điều phải, công bằng và chính trực.
- 4 Những lời ấy khiến kẻ mộc mạc, chất phác trở nên khôn ngoan, và giúp người trẻ tuổi thêm hiểu biết và dè dặt.
- 5 Kẻ khôn ngoan có thể nghe và học hỏi! Người thông minh cũng tìm được ý tưởng hay.
- 6 Ai nấy có thể hiểu biết lời lẽ và truyện tích khôn ngoan, cùng những lời của người khôn và câu đố của họ.
- 7 Kính sợ Chúa là khởi điểm của sự hiểu biết, còn kẻ ngu dại ghét sự khôn ngoan và tiết độ.

Lời khuyên con

- 8 Con ơi*, hãy nghe lời dạy dỗ của cha con,
đừng quên lời khuyên răn của mẹ con.
- 9 Những lời dạy bảo ấy như hoa cài trên tóc,
như vòng xuyên đeo quanh cổ con.
- 10 Con ơi, nếu tội nhân tìm cách dẫn con vào lối
lâm lạc,
thì đừng nghe theo.
- 11 Chúng sẽ nói, “Hãy cùng chúng ta
rình rập giết hại kẻ khác;
hãy tấn công người nào đi ngang qua.
- 12 Hãy ăn tươi nuốt sống chúng nó như sự chết;
hãy nuốt sống chúng nó như mồi mả.
- 13 Chúng ta sẽ cướp mọi của báu,
và chất của ăn cắp đầy nhà chúng ta.
- 14 Hãy đến nhập bọn với chúng ta.
Chúng ta sẽ chia của ăn cắp† với anh.”
- 15 Con ơi, chớ nhập bọn với chúng theo con
đường ấy,
hãy tránh lối đi của chúng.
- 16 Chúng vội vàng làm điều ác,
và nhanh tay giết người.
- 17 Giăng lưới mà để chim nhìn thấy được thì thật
vô ích.
- 18 Nhưng chúng lại tự giăng bẫy cho mình,

---

* **1:8: Con ơi** Những châm ngôn trong khúc này rất có thể viết cho một cậu con ở tuổi thiếu niên, một hoàng tử và sau này trở thành một thanh niên. Các châm ngôn này dùng để dạy cậu thiếu niên ấy lớn lên trở thành người có trách nhiệm và một lãnh tụ biết kính sợ Thượng Đế. Trong một khúc sau (9:13-18), sự ngu dại cũng được hình dung bằng một người đàn bà khác xúi giục chàng thanh niên đi vào nếp sống tội lỗi. † **1:14: chia của ăn cắp** Hay “chia túi bạc.”

và rình rập mình.

- 19 Đó là phần số của những kẻ tham lam;
Chúng sẽ chết vì tính tham lam của mình.

Sự khôn ngoan lên tiếng

- 20 Sự khôn ngoan[‡] lên tiếng nơi đường phố;
nàng[§] lên tiếng chỗ công cộng.
- 21 Nàng kêu lên trong đường phố ồn ào,
và la lên nơi cửa thành như sau:
- 22 “Hỡi kẻ ngu dại, các người sẽ chuộng sự ngu
dại cho đến chừng nào?
Các người sẽ chế giễu sự khôn ngoan,
và ghét sự thông sáng cho đến bao giờ?”
- 23 Nếu các người chịu nghe khi ta sửa dạy các
người,
thì ta sẽ cho các người biết tư tưởng của ta;
ta hẳn đã cho các người biết ý nghĩ trong trí
ta.
- 24 Tuy nhiên vì ta kêu mà các người chẳng trả
lời;
ta giơ tay ra mà các người không thềm để ý.
- 25 Các người chẳng thềm nghe lời khuyên ta,
và không đếm xỉa khi ta sửa dạy.
- 26 Cho nên khi các người gặp khốn khó ta sẽ chế
diễu các người.
Ta sẽ chế diễu khi thảm họa chụp bắt các
người.

---

‡ **1:20: Sự khôn ngoan** Sự khôn ngoan ở đây được hình dung như một người đàn bà đức hạnh kêu gọi chàng thanh niên trở nên khôn ngoan và vâng lời Thượng Đế. § **1:20: nàng** Chỉ “sự khôn ngoan.” (Những chỗ khác: Chương 1-5, tác giả đều nhân cách hóa từ này.)

- 27 Khi thảm họa đến với các người như giông bão,
khi khốn khó lao vào người như gió lốc,
khi sự đau đớn và khốn khó chụp lấy người,
- 28 Lúc ấy, chúng nó sẽ cầu cứu ta
nhưng ta sẽ không trả lời.
Chúng nó sẽ tìm kiếm ta nhưng không gặp.
- 29 Vì chúng đã gạt bỏ sự hiểu biết
và không kính sợ Chúa.
- 30 Chúng không thềm nghe lời khuyên ta,
bỏ ngoài tai mọi sự sửa dạy ta.
- 31 Cho nên chúng sẽ lãnh hậu quả của hành động
mình;
chúng sẽ lãnh lấy những điều chúng dành
cho kẻ khác.
- 32 Những kẻ ngu dại sẽ chết vì tính nết hư hỏng,
chúng sẽ bị tiêu diệt vì tính tự mãn.
- 33 Nhưng ai nghe lời ta sẽ sống an toàn,
bình an vô sự, không sợ hãi điều gì.”

2

Phần thưởng của sự khôn ngoan

- 1 Con ơi, hãy chú ý nghe lời ta
và áp ủ điều ta dạy bảo.
- 2 Hãy nghe kỹ điều khôn ngoan;
lưu ý đến điều thông sáng.
- 3 Hãy đòi cho được sự khôn ngoan,
van xin sự thông sáng.
- 4 Hãy tìm kiếm nó như bạc,
săn lùng nó như kho tàng kín giấu.
- 5 Thì con sẽ biết kính sợ Chúa,
và tìm được sự hiểu biết về Thượng Đế.

- 6 Chỉ một mình Chúa là Đấng ban sự khôn ngoan;
Ngài ban sự thông sáng và hiểu biết.
- 7 Ngài dành khả năng cho những kẻ liêm chính.
Ngài bảo vệ người ngay thẳng như cái thuẫn.
- 8 Ngài trông chừng để mọi người được đối xử
công bằng,
và bảo vệ những kẻ trung thành với Ngài.
- 9 Lúc ấy con sẽ hiểu biết điều ngay thẳng và công
chính,
cùng sự thanh liêm và các lối đi phải lẽ.
- 10 Sự khôn ngoan sẽ nhập vào tâm trí con,
con sẽ ưa thích sự hiểu biết.
- 11 Lẽ phải sẽ bảo vệ con;
sự hiểu biết sẽ canh chừng con.
- 12 Nó sẽ giữ chân con khỏi lối đi của kẻ ác,
khỏi những kẻ ăn nói thô bỉ,
- 13 khỏi những kẻ bỏ lối đi chính trực,
mà theo ngõ tằm tối.
- 14 Chúng thích làm quấy,
ưa làm những chuyện không ngay thẳng và
gian ác.
- 15 Các lối chúng đều cong queo,
các đường chúng đều bất lương.
- 16 Sự khôn ngoan sẽ giúp con tránh người đàn bà
bất chính,
kẻ quyến dụ con ngoại tình bằng những lời
đường mật.
- 17 Nàng bỏ chồng mình lấy lúc thanh xuân,
không đếm xỉa đến lời hứa trước mặt
Thượng Đế.
- 18 Nhà nàng dẫn đến sự chết;

- các lối đi của nàng đưa đến chỗ chết.
19 Không ai đi đến nàng mà trở về,
hay sống lại cả.
20 Sự khôn ngoan sẽ giúp con đi trên đường chính
trực,
và đi trong lối ngay thẳng.
21 Người lương thiện sẽ sống trong xứ,
và những ai vô tội sẽ ở trong đó.
22 Nhưng kẻ ác sẽ bị trục xuất khỏi xứ,
những kẻ bất trung sẽ bị ném ra khỏi đó.

3

Lời khuyên con cái

- 1 Con ơi, đừng quên lời dạy của ta,
hãy ghi nhớ lời giáo huấn của ta trong trí.
2 Thì con sẽ sống lâu,
nó sẽ cho con sự bình an.
3 Đừng bao giờ từ bỏ sự yêu thương và lòng
thành tín.
Hãy đeo nó như vòng xuyên nơi cổ.
Ghi tạc nó vào lòng con như ghi trên tập vở.
4 Để con được ơn và sự kính nể
trước mặt Thượng Đế cùng người đời.
5 Hãy hết lòng nhờ cậy Chúa.
Đừng ỷ lại vào sự hiểu biết riêng của con.
6 Trong mọi việc làm hãy nhớ đến Chúa,
thì Ngài sẽ giúp con đi đúng lối.
7 Đừng ỷ lại vào sự khôn ngoan của con.
Hãy kính sợ Chúa và tránh làm điều quấy.
8 Như thế thân thể con sẽ khỏe mạnh,
và xương cốt con sẽ vững chắc.

- 9 Hãy dùng tài sản và hoa lợi đầu mùa của con
mà tôn kính Chúa.
- 10 Thì các kho chứa con sẽ đầy ắp,
và các thùng rượu con sẽ tràn rượu mới.
- 11 Con ơi, đừng khinh thường sự sửa phạt của
Chúa,
chớ nổi giận khi Ngài sửa trị.
- 12 Vì Chúa sửa dạy kẻ Ngài yêu
như người cha sửa dạy con cái mình.
- 13 Phúc cho người nào tìm được sự khôn ngoan,
và kẻ có được sự hiểu biết.
- 14 Sự khôn ngoan có giá trị hơn bạc,
nàng* mang lợi ích hơn cả vàng ròng.
- 15 Sự khôn ngoan quý hơn châu ngọc;
không gì sánh với nó được.
- 16 Tay phải nàng cho con sống lâu,
còn tay trái nàng cho con sự giàu có và danh
dự.
- 17 Các lối đi của nàng đều thoải mái
và các đường đi của nàng đều an tịnh.
- 18 Nàng là cây sự sống cho kẻ nào nắm lấy nó.
Ai ôm ấp nàng sẽ được hạnh phúc.
- 19 Chúa tạo nên trái đất nhờ sự khôn ngoan Ngài.
Ngài đặt bầu trời vào vị trí nó nhờ sự thông
sáng của Ngài.
- 20 Nhờ sự hiểu biết, Ngài khiến các suối phun
nước,
và mây tạo ra mưa.

---

* **3:14:** *nàng* Chỉ sự khôn ngoan.

- 21 Con ơi, hãy nắm giữ sự khôn ngoan và trí sáng suốt.
Đừng để chúng rơi khỏi tầm mắt con.
- 22 Chúng sẽ giúp con sống lâu
và thêm trang sức như vòng xuyên nơi cổ con.
- 23 Lúc đó con sẽ bước đi vững vàng trên đường lối mình,
chân con sẽ không vấp ngã.
- 24 Khi nằm xuống con sẽ không sợ hãi;
con sẽ nằm ngủ bình yên.
- 25 Con không sợ tai họa bất chợt xảy đến;
con cũng không e ngại sự tàn phá rơi trên kẻ ác,
- 26 vì Chúa là nguồn tin tưởng của con.
Ngài sẽ giúp chân con khỏi mắc bẫy.
- 27 Nếu sự việc nằm trong tầm tay con,
hãy giúp đỡ người cần được giúp.
- 28 Nếu con có trong tay đồ vật mà người láng giềng xin,
thì đừng nói, “Mai đến đây tôi sẽ cho anh.”
- 29 Đừng lập tâm hại người láng giềng
là người sống cạnh con và tin cậy con[†].
- 30 Đừng vô cớ vu cáo người khác,
hay thưa gởi kẻ không làm hại mình.
- 31 Đừng ganh tức với kẻ hung bạo,
cũng đừng theo đường lối họ.
- 32 Chúa ghê tởm kẻ lươn lẹo,

[†] 3:29: *người láng giềng ... tin cậy con* Hay “người láng giềng vì con và họ sống gần nhau để bảo vệ cho nhau.”

- nhưng Ngài kết bạn với người thanh liêm.
- 33 Chúa nguyên rửa nhà kẻ ác,
nhưng chúc phước cho nhà kẻ làm điều lành.
- 34 Chúa chế giễu những kẻ chế diễu Ngài,
nhưng Ngài ban ơn cho kẻ khiêm nhường.
- 35 Những kẻ khôn ngoan sẽ nhận được vinh dự,
nhưng kẻ ngu dại sẽ bị sỉ nhục.

4

Sự khôn ngoan vô cùng quan trọng

- 1 Các con ơi, hãy nghe lời dạy dỗ của cha;
hãy chú ý để hiểu biết.
- 2 Lời ta nói ra đều tốt lành,
cho nên chớ quên điều ta dạy con.
- 3 Khi ta còn là con trong nhà cha ta,
ta như đứa con duy nhất của mẹ ta,
- 4 Cha ta thường dạy ta như sau,
“Hãy hết lòng nghe lời dạy của cha.
Vâng theo lời chỉ dạy của cha thì con sẽ sống.
- 5 Hãy tìm kiếm sự khôn ngoan và trí hiểu biết.
Đừng quên hay bỏ qua lời ta dạy.
- 6 Đừng lìa xa sự khôn ngoan thì nó sẽ chăm sóc con.
Yêu mến nó thì nó sẽ giữ con an toàn.
- 7 Sự khôn ngoan vô cùng quan trọng;
cho nên hãy cố gắng có được sự khôn ngoan.
Dù tốn kém bao nhiêu
cũng hãy ráng tìm được sự thông hiểu.
- 8 Hãy quý trọng sự khôn ngoan, nó sẽ khiến con
được cao trọng;

- nắm giữ nó thì nó sẽ mang vinh dự đến cho con.
- 9 Nó sẽ như hoa trên tóc con,
như mào triều rực rỡ trên đầu con.”
- 10 Con ơi, hãy lắng nghe và chấp nhận điều cha nói,
thì con sẽ sống lâu.
- 11 Cha dạy con đi theo đường khôn ngoan,
cha dẫn con đi trên lối ngay thẳng.
- 12 Khi con đi, sẽ không có gì kèm giữ con lại;
lúc con chạy, con sẽ không bị vấp ngã.
- 13 Hãy luôn luôn ghi nhớ điều con đã được dạy,
đừng quên lãng.
- Hãy giữ lấy điều con đã học
vì nó vô cùng quan trọng cho đời con.
- 14 Đừng bước vào con đường kẻ ác;
cũng đừng làm như chúng.
- 15 Hãy tránh xa lối ấy, chớ chạy theo chúng.
Hãy tránh xa khỏi đường ấy
và tiếp tục đi đường con.
- 16 Chúng không thể ngủ yên được
cho đến khi làm cho người khác vấp ngã.
Chúng không nghỉ ngơi được
cho đến khi đã làm hại người khác.
- 17 Chúng ăn nuốt điều ác và điều hung bạo
như thể ăn bánh và uống rượu.
- 18 Đường lối của người công chính như ánh bình minh,
càng ngày càng rực sáng cho đến giữa trưa.
- 19 Nhưng con đường kẻ ác rất tăm tối;
chúng không biết tại sao mình vấp ngã.

- 20 Con ơi, hãy lưu ý lời cha,
nghe cho kỹ điều cha nói đây.
- 21 Đừng bao giờ bỏ qua lời cha;
hãy ghi tạc nó trong trí con.
- 22 Vì chúng là sự sống cho ai tìm được;
chúng mang sức khoẻ cho cả thân thể.
- 23 Trên hết mọi việc hãy giữ tâm lòng của con,
vì sự sống phát xuất từ đó*.
- 24 Chớ dùng miệng lưỡi mình mà nói dối;
Hãy lấy môi gian dối ra khỏi con.
- 25 Mắt con hãy nhìn thẳng phía trước,
hãy nhìn thẳng trước mặt.
- 26 Hãy thận trọng điều con làm,
thì các bước đi của con sẽ vững chắc.
- 27 Chớ quay qua bên phải hay bên trái;
hãy tránh xa con đường độc ác.

5

Khuyên răn về tội ngoại tình

- 1 Con ơi, hãy để ý đến sự khôn ngoan ta;
hãy lắng nghe sự hiểu biết của ta.
- 2 Hãy thận trọng mà sống cho khôn ngoan,
đừng để môi miệng mình nói điều không phải.
- 3 Vì lời dụ dỗ của vợ người khác nghe ngon ngọt
như mật;
trơn láng hơn dầu ô-liu.
- 4 Nhưng cuối cùng nàng sẽ mang đến cho con
sự cay đắng,

---

* 4:23: **vì sự sống phát xuất từ đó** Hay “vì tư tưởng con kiểm soát cả cuộc đời con.”

- đâm con đau như gươm hai lưỡi.
- ⁵ Nàng đang đi trên con đường dẫn đến sự chết;
các bước chân nàng hướng thẳng vào mồ
mả.
- ⁶ Nàng đã bỏ con đường sự sống,
cũng không hề biết đường mình đi là sai
quấy.
- ⁷ Nay các con ta, hãy nghe cha,
đừng bỏ qua điều cha dặn.
- ⁸ Hãy tránh xa hạng đàn bà như thế.
Chớ bèn mắng đến gần cửa nhà nàng
- ⁹ nếu không con sẽ phải trao danh dự mình cho
kẻ khác,
và dâng cuộc đời con cho kẻ hung ác.
- ¹⁰ Các người đứng sẽ hưởng của cải con,
và những gì con khổ công gây dựng sẽ lọt
vào tay kẻ khác.
- ¹¹ Cuối đời con sẽ rên rỉ
vì sức khoẻ con không còn.
- ¹² Lúc đó con sẽ nói, “Tại sao tôi ghét sự dạy dỗ?
Tại sao tôi không thèm nghe sự sửa dạy?”
- ¹³ Tôi chẳng thèm nghe thầy dạy tôi,
và bỏ ngoài tai sự sửa dạy.
- ¹⁴ Cho nên bây giờ tôi phải chịu khốn khổ đủ
điều,
đến nỗi ai cũng biết.”
- ¹⁵ Hãy chung thủy với vợ con,
như uống nước giếng nhà mình.
- ¹⁶ Nếu không nước sẽ chảy ra ngoài đường,
nước con sẽ chảy ra chỗ công cộng.

- 17 Nước ấy chỉ cho một mình con dùng,
không nên san sẻ với người lạ.
- 18 Nguyện nguồn nước của con được phước.
Hãy hưởng khoái lạc với vợ con cưới lúc còn trẻ.
- 19 Nàng dễ thương như nai tơ,
và duyên dáng như dê rừng.
Nguyện thân hình nàng làm con vui sướng;
và tình yêu nàng mãi mãi mê hoặc con.
- 20 Con ơi, đừng bị quyến dụ bởi người đàn bà,
Chớ ôm ấp vợ người khác.
- 21 Chúa nhìn thấy lối đi của con người,
và Ngài dò xét đường lối họ.
- 22 Kẻ ác sẽ sụp vào mưu ác mình;
Dây tội lỗi sẽ buộc chặt nó.
- 23 Nó sẽ chết vì không biết tự chế,
và sự ngu dại nó sẽ dẫn nó đi lầm lạc.

6

Đừng bảo lãnh cho ai

- 1 Con ơi, nếu con bảo lãnh cho người lảng giềng,
nhất là cam kết trả nợ cho người khác.
- 2 Thì con có thể bị mắc kẹt trong lời cam kết
mình;
bị vướng trong lời hứa mình.
- 3 Con ơi, nếu số phận con nằm trong tay người
lảng giềng,
thì hãy gỡ mình ra như sau.
Con hãy hạ mình, đi đến người ấy
van xin được gỡ khỏi lời hứa của con.
- 4 Chớ ngủ hay chợp mắt

5 nhưng hãy tự giải thoát
 như con nai chạy thoát khỏi tay thợ săn,
 như con chim bay vụt khỏi kẻ đánh bẫy.

Cái nguy của sự biếng nhác

6 Này kẻ lười biếng, hãy quan sát loài kiến.
 Hãy nhìn chúng mà học khôn.
 7 Tuy chúng không có kẻ chỉ huy,
 người lãnh đạo hay quan tướng,
 8 nhưng chúng biết tích trữ thực phẩm lúc mùa
 hè,
 và thu chứa lương thực vào mùa gặt.
 9 Này kẻ biếng nhác,
 các người nằm nướng như thế cho đến bao
 giờ?
 Chừng nào thì các người thức dậy?
 10 Ngủ một chút; chợp mắt một chút.
 Khoanh tay nghỉ ngơi một chút
 11 thì sự nghèo khổ sẽ nhanh chóng đến trên con;
 và cảnh thiếu thốn sẽ ập đến như kẻ cướp.

Những kẻ gây rối

12 Có những người gian ác và vô tích sự.
 Chỉ đi quanh phao tin thất thiệt,
 13 chúng chớp mắt, làm dấu bằng chân, ra hiệu
 bằng tay.
 14 Lòng hư hỏng của kẻ âm mưu điều ác,
 lúc nào cũng muốn gieo xích mích.
 15 Cho nên bỗng chốc tai họa sẽ chụp bắt chúng;
 thành linh chúng bị thiệt hại đến nỗi không
 ai giúp được.

Điều Chúa ghét

- 16 Có sáu điều Chúa ghét.
 Có bảy điều Ngài không chịu nổi:
 17 cái nhìn tự phụ, lưỡi dối gạt,
 tay giết người vô tội,
 18 lòng định mưu ác,
 chân vội vàng làm điều ác,
 19 kẻ chứng gian tuôn ra điều dối gạt,
 và gây chuyện hục hặc trong gia đình.

Lời răn dạy về tội ngoại tình

- 20 Con ơi, hãy vâng theo lời dạy bảo của cha,
 đừng quên sự dạy dỗ của mẹ con.
 21 Buộc nó vào lòng con,
 đeo nó quanh cổ con.
 22 Nó sẽ hướng dẫn khi con bước đi.
 Nó sẽ bảo vệ con khi con ngủ nghỉ.
 Nó sẽ chuyện trò với con khi con thức dậy.
 23 Những lời dạy bảo ấy giống như ngọn đèn;
 lời giáo huấn đó là ánh sáng.
 Sự sửa trị của nó là con đường sống cho con.
 24 Chúng sẽ giúp con tránh khỏi người đàn bà tội
 lỗi,
 và những lời đường mật của người vợ bất
 chính.
 25 Chớ mê nhan sắc nàng.
 Đừng để cái liếc mắt đưa tình của nàng
 quyến rũ con.
 26 Gái làng chơi chỉ tốn có một ổ bánh,
 nhưng vợ người khác sẵn lòng đời sống quý
 báu của con.
 27 Con không thể nào ôm lửa đỏ vào lòng, mà
 không cháy quần áo,

- 28 cũng không thể bước trên than hồng mà không bị phỏng chân.
- 29 Nếu con ăn nằm với vợ người khác thì cũng giống như vậy.
Ai làm chuyện đó thế nào cũng lãnh trừng phạt.
- 30 Kẻ nào vì đói mà phải ăn cắp thì không bị khinh chê.
- 31 Nhưng nếu bị bắt thì phải bồi thường bảy lần vật nó đánh cắp,
có thể phải lấy hết tài sản mình mà bồi thường nữa.
- 32 Kẻ phạm tội ngoại tình thiếu hiểu biết;
nó sẽ tự hủy hoại mình.
- 33 Nó sẽ bị đánh đập và bị sỉ nhục,
cái nhục đó không bao giờ phai.
- 34 Vì một khi đàn ông nổi ghen thì tràn đầy thịnh nộ,
khi người đó báo thù thì chẳng bao giờ nương tay.
- 35 Người sẽ không bao giờ chấp nhận món bồi thường nào cho chuyện quấy ấy cả;
đền bù bao nhiêu người cũng không nhận.

7

Người đàn bà ngoại tình

- 1 Con ơi, hãy ghi nhớ lời cha dạy,
ấp ủ điều cha khuyên răn,
- 2 Vâng theo lời dạy dỗ của cha thì con sẽ sống,
Hãy bảo vệ lời răn dạy cha như con người của mắt con.

- 3 Buộc nó trên ngón tay con;
ghi tạc nó vào tập vở của lòng con.
- 4 Hãy gọi sự khôn ngoan rằng, “Người là chị em
với ta”*
và hãy gọi sự hiểu biết rằng “Người là bạn
thân ta.”
- 5 Sự khôn ngoan và hiểu biết sẽ giúp con tránh
khỏi tội ngoại tình,
tránh khỏi người vợ bất chính và những lời
dụ dỗ đường mật của nàng.
- 6 Thỉnh thoảng ta ngồi tựa cửa sổ nhìn qua bức
sáo,
7 ta thấy có mấy chàng thanh niên khờ khạo.
Ta thấy có một anh chàng chẳng hiểu biết
gì cả.
- 8 Anh ta đang đi trên phố
gần góc đường dẫn đến nhà nàng.
- 9 Lúc đó là hoàng hôn;
màn đêm vừa chập xuống.
- 10 Người đàn bà đến gần anh ta,
nàng ăn mặc như con điếm, định tâm dụ dỗ
anh chàng.
- 11 Nàng sẵn sàng và ửng ngạnh,
không bao giờ ở nhà.
- 12 Nàng luôn luôn ở ngoài phố hay nơi công
cộng,
rình rập nơi các góc đường.
- 13 Nàng ôm chầm và hôn anh ta.

---

* **7:4:** “*Người là chị em với ta*” Điều này có nghĩa là người bạn trẻ nên “kết hôn với sự khôn ngoan.” Trong sách Tình Ca của Sô-lô-môn thì chàng thanh niên gọi vợ mình là “em gái ta.”

- Mặt mày trơ trẽn, nàng nói,
 14 “Em đã làm sẵn của lễ thân hữu†.
 Hôm nay em đã giữ lời khấn hứa của em,
 15 Cho nên em ra đón anh;
 Em đã tìm anh lâu lắm rồi mà bây giờ mới
 gặp.
 16 Em đã lấy khăn màu Ai-cập
 trải trên giường em.
 17 Em đã làm giường em thơm phức
 bằng nhũ hương, hoa hồi và quế.
 18 Bây giờ chúng mình hãy cùng nhau
 làm tình cho đến sáng.
 Chúng mình hãy tận hưởng tình yêu cho
 nhau.
 19 Chồng em không có nhà;
 anh ấy đang du hành xa lắm,
 20 Mang theo một số tiền lớn,
 mấy tuần nữa mới về.”‡
 21 Nàng dùng lời khôn khéo dụ dỗ chàng trai ấy;
 dùng lời đường mật,
 nàng dẫn anh chàng làm chuyện bậy bạ.
 22 Thế là anh chàng đi theo nàng,
 như con bò bị dắt đến hàng làm thịt,
 như con nai lao vào bẫy,
 23 cho đến khi bị tên bắn xuyên qua lá gan.
 Như chim sa nhanh vào bẫy,
 anh ta không hề biết rằng
 hành động của mình sẽ giết hại mình.

---

† 7:14: *của lễ thân hữu* Người dâng của lễ thân hữu có thể mang về một ít thịt để ăn. ‡ 7:20: *mấy tuần nữa mới về* Nguyên bản, “Đến rằm mới về.” Bữa ăn thân hữu cho thấy chuyện này xảy ra lúc trăng mới.

- 24 Bây giờ, hỏi các con, hãy nghe cha;
lắng nghe lời cha nói đây.
- 25 Đừng bao giờ để lòng con xiêu theo lối của
nàng,
đừng lạc vào lối của nó.
- 26 Nàng đã làm cho nhiều người đàn ông quy
ngã,
nàng giết hại vô số người.
- 27 Nhà của nàng nằm trên con đường dẫn đến
cái chết,
đó là con đường đi sâu xuống âm phủ.

8

Hãy nghe sự khôn ngoan dạy dỗ

- 1 Sự khôn ngoan kêu lớn;
sự thông biết cất cao giọng.
- 2 Từ trên đỉnh đồi dọc theo đường,
từ nơi ngã tư,
sự khôn ngoan đứng kêu.
- 3 Từ nơi cửa thành,
và từ các lối vào thành,
sự khôn ngoan kêu lên:
- 4 “Mọi người hãy nghe đây,
ta kêu gọi các người;
Ta kêu gọi mọi người.
- 5 Những ai thiếu hiểu biết hãy học tính thận
trọng.
Những ai ngu dốt hãy học sự hiểu biết.
- 6 Hãy lắng nghe đây
vì ta có điều quan trọng nói cùng các người,
lời ta nói là đúng.

- 7 Điều ta nói là chân thật vì môi miệng ta ghét việc ác.
- 8 Ta nói mọi điều ngay thật;
ta không nói điều gì thiếu ngay thẳng hay giả dối.
- 9 Ta nói thật rõ ràng cho những ai hiểu biết;
và những ai tìm sự khôn ngoan đều thấy lời ta là đúng.
- 10 Đừng chọn bạc mà nên chọn lời dạy dỗ ta,
hãy chọn sự hiểu biết,
đừng chọn vàng ròng.
- 11 Sự khôn ngoan quý hơn châu ngọc.
Chẳng có gì con ưa thích mà sánh với nó được.

Giá trị của sự khôn ngoan

- 12 Ta là sự khôn ngoan sống chung với sự thận trọng.
Ta cũng có trí hiểu và tri thức thông thường.
- 13 Kính sợ Chúa nghĩa là ghét điều ác.
Ta ghét tính tự phụ và khoe khoang,
ta ghét đường lối gian ác và môi miệng lừa gạt.
- 14 Ta có sự khôn ngoan và lời khuyên tốt,
ta có hiểu biết và quyền lực.
- 15 Nhờ ta mà các vua cai trị,
cũng nhờ ta mà các quan quyền
làm ra những luật lệ công bằng.
- 16 Các quan trưởng cần ta để lãnh đạo,
và những người quyền cao chức trọng
cần ta để phân xử công bằng.
- 17 Ta yêu những kẻ yêu ta,

- ai tìm ta sẽ gặp ta.
- 18 Trong tay ta có sự giàu sang và danh dự
cùng của cải và sự công chính lâu dài*.
- 19 Điều ta cho quý hơn vàng ròng,
sản phẩm của ta tốt hơn bạc nguyên chất.
- 20 Ta làm điều phải,
và đi theo con đường công lý.
- 21 Ta ban của cải cho kẻ yêu thích ta,
cho nhà cửa họ đầy châu báu.
- 22 Ta là sự khôn ngoan,
ở với Chúa khi Ngài khởi công,
và có mặt bên cạnh Ngài
trước khi Ngài tạo dựng nên bất cứ vật gì.
- 23 Từ nguyên thủy ta đã được dựng nên,
trước khi có trời đất.
- 24 Ta được sinh ra trước khi có đại dương,
trước khi có các suối phun nước,
- 25 trước khi có đồi,
trước khi núi non được đặt vào vị trí,
thì ta đã được sinh ra rồi.
- 26 Trước khi Thượng Đế dựng nên đất đai và
đồng ruộng,
trước khi có bụi đất trên thế gian.
- 27 Ta đã có ở đó khi Thượng Đế đặt bầu trời vào
chỗ,
lúc Ngài trải chân trời trên biển cả†,
28 khi Ngài tạo mây trên trời

---

* **8:18: *sự công chính lâu dài*** Hay “sự công chính và thịnh vượng.” † **8:27: *lúc Ngài trải chân trời trên biển cả***
Nguyên bản, “Khi Ngài vẽ vòng tròn trên vực sâu.”

- và đặt các suối ngầm của biển khơi vào chỗ.
- 29 Ta có ở đó khi Ngài ra lệnh cho biển không được vượt quá giới hạn Ngài định cho nó. Ta có ở đó khi Ngài đặt nền trái đất.
- 30 Ta như người thợ giỏi đứng cạnh Ngài‡. Mỗi ngày ta là nguồn vui của Ngài, Nhảy múa trước mặt Ngài,
- 31 Ta chơi đùa trên thế gian mà Ngài tạo dựng, và vui thích nơi loài người mà Ngài đặt vào đó.
- 32 Bây giờ, các con ơi, hãy nghe ta, vì những ai đi theo đường ta sẽ hạnh phúc,
- 33 Hãy nghe lời dạy dỗ ta, các người sẽ khôn ngoan; đừng bỏ qua lời dạy ta.
- 34 Phúc cho ai lắng nghe ta, canh chừng nơi cửa ta mỗi ngày, dựa cửa chờ ta.
- 35 Những ai tìm được ta là tìm được sự sống, Chúa sẽ ban ơn cho những người ấy.
- 36 Những ai không tìm ta là tự hại mình. Những ai ghét ta là yêu sự chết.”

9

Lời mời mọc của sự khôn ngoan

1 Sự khôn ngoan xây nhà mình

‡ 8:30: *Ta như ... cạnh Ngài* Nguyên văn, “Ta như đứa con đứng cạnh Ngài.”

- và dựng bảy cột trụ*.
- 2 Nàng đã chuẩn bị rượu
và bày bàn ăn.
- 3 Nàng sai các tớ gái đi ra,
và từ các điểm cao nhất trong thành phố
nàng gọi xuống†.
- 4 Nàng kêu những kẻ kém hiểu biết rằng,
“Hãy quay vào đây!”
và những kẻ ngờ nghếch rằng,
- 5 “Hãy đến dùng thức ăn ta,
và uống rượu ta đã pha chế.
- 6 Hãy bỏ đường lối ngu dại của các người
thì các người sẽ sống;
hãy đi con đường hiểu biết.”
- 7 Nếu các người sửa dạy những kẻ xác láo,
các người sẽ bị sỉ nhục.
Nếu các người sửa dạy người ác,
các người sẽ bị thiệt hại.
- 8 Đừng thêm sửa dạy kẻ xác láo
vì nó sẽ ghét người.
Nhưng hãy sửa dạy người khôn,
thì người sẽ yêu mến người.
- 9 Hãy dạy người khôn, thì người sẽ khôn ngoan
hơn.
Hãy dạy bảo người tốt thì người sẽ học biết
thêm.

---

* **9:1: *bảy cột trụ*** Vào thời xưa trong xứ Do-thái, nhà nào tốt là nhà có bốn phòng và bảy cây cột để chống đỡ mái nhà. † **9:3: *Nàng sai ... gọi xuống*** Có thể dịch, “Nàng sai các tớ gái mời người ta đến ngọn đồi cao nhất trong thành phố để dùng bữa với nàng.”

- 10 Kính sợ Chúa là khởi điểm của khôn ngoan,
nhìn biết Đấng Thánh là thông hiểu.
- 11 Nhờ ta, người sẽ sống lâu;
đời người sẽ thêm năm tháng.
- 12 Người khôn nhận được sự khôn ngoan
làm phần thưởng,
nhưng kẻ xác láo sẽ chịu khổ một
mình.
- 13 Sự ngu dốt là người đàn bà lớn miệng;
Nó ngu dốt, chẳng hiểu biết gì.
- 14 Nó ngồi nơi cửa nhà,
trên ghế ở nơi cao nhất của thành phố.
- 15 Nó kêu người qua kẻ lại,
những người đang đi lo công việc mình.
- 16 Nó gọi những kẻ ít học rằng,
“Hỡi kẻ ngu dại!
- 17 Nước ăn cấp thật ngọt ngào,
món ăn vụng thật ngon lành.”
- 18 Nhưng họ không biết rằng
hồn ma đang lảng vảng nơi nhà nó,
và tất cả các khách khứa của nó đều về chốn
âm phủ.

10

Lời khôn ngoan của Sô-lô-môn

¹ Đây là những châm ngôn của Sô-lô-môn:

Con trai khôn ngoan làm cha mình vui,
nhưng con trai ngu dại gây buồn khổ cho mẹ
nó.

² Của bất nghĩa không có giá trị gì,

- những ai công chính sẽ cứu mình khỏi chết.
- ³ Chúa không bao giờ để người lành bị đói khổ, nhưng Ngài cản không cho kẻ ác đạt được ý muốn.
- ⁴ Ai lừa dối sẽ nghèo khổ, nhưng ai chịu khó sẽ được giàu có.
- ⁵ Ai thu chứa hoa quả đúng mùa là khôn ngoan, nhưng kẻ gặt suốt mùa gặt là điều sỉ nhục.
- ⁶ Người nhân lành sẽ được nhiều ân phúc, nhưng miệng kẻ ác che dấu điều hung bạo.
- ⁷ Người nhân đức để lại những nguồn phước hạnh, nhưng tên tuổi kẻ ác sẽ bị tiêu diệt*.
- ⁸ Người khôn làm theo điều chỉ bảo, nhưng kẻ nói nhiều sẽ bị tổn hại.
- ⁹ Ai thanh liêm sẽ sống bình an, nhưng kẻ bất lương sẽ bị bại lộ.
- ¹⁰ Kẻ dùng mắt mình làm dấu sẽ gặp lời thôi, và ai nói nhiều sẽ gặp tổn hại†.
- ¹¹ Lời nói của người tốt giống như suối nước tươi mát‡, nhưng miệng kẻ ác sẽ bị thiệt hại.
- ¹² Sự ghen ghét gây ra điều lời thôi, còn tình yêu thương tha thứ mọi lỗi lầm.
- ¹³ Sự khôn ngoan ở trên lưỡi người thông minh,

* **10:7: bị tiêu diệt** Hay “bị người ta quên lãng mau chóng.”

† **10:10: Kẻ dùng mắt ... tổn hại** Đây là theo bản Hê-bơ-rơ. Bản cổ Hi-lạp ghi “Nếu con nói thẳng thắn, sẽ có hoà bình.”

‡ **10:11: suối nước tươi mát** Hay “nguồn sống.”

- nhưng roi đập xuống lưng kẻ ngu dại[§].
- 14 Người khôn ngoan thận trọng khi nói ra điều mình biết, còn miệng kẻ ngu dại mang tai hoạ cho mình.
- 15 Kẻ giàu được bảo vệ nhờ tiền nhiều, nhưng kẻ nghèo bị tổn hại vì thiếu tiền.
- 16 Phần thưởng của người công chính là sự sống, còn lợi tức của kẻ ác là sự trừng phạt.
- 17 Ai chịu sửa dạy là đi theo đường sự sống, còn kẻ xem thường sự sửa trị sẽ dẫn kẻ khác lầm lạc.
- 18 Người che giấu điều ganh ghét là kẻ dối trá. Kẻ loan tin đồn là dại*.
- 19 Nói nhiều chỉ đưa đến lỗi lầm; còn ai canh chừng miệng lưỡi mình là khôn.
- 20 Lời nói của người nhân đức như bạc nguyên chất, nhưng tư tưởng của kẻ ác chẳng có giá trị gì.
- 21 Lời nói của người nhân đức giúp đỡ kẻ khác, nhưng kẻ dại dột sẽ chết vì thiếu hiểu biết.
- 22 Phước lành của Chúa ban của cải, còn vất vả cũng chẳng thêm được gì.†
- 23 Kẻ dại thích làm bậy,

---

§ 10:13: *Sự khôn ngoan ... ngu dại* Đây là theo nguyên văn Hê-bơ-rơ. Một hình thức chơi chữ. Trong tiếng Hê-bơ-rơ từ ngữ "môi" nghe như "cái roi." * 10:18: *Người che giấu ... là dại* Hay "Đôi khi nói điều không hay là dại, nhưng cách tốt nhất để che dấu sự chống đối của con là nói dối mà thôi." † 10:22: *cũng chẳng thêm được gì* Hay "Ngài không kèm theo sự đau buồn gì."

- còn người hiểu biết thích làm việc khôn.
- 24 Kẻ ác sẽ lãnh điều chúng nó sợ,
còn người nhân đức sẽ nhận được điều mình
ao ước.
- 25 Trận bão sẽ thổi bay kẻ ác đi,
nhưng người nhân đức sẽ đứng vững vàng.
- 26 Kẻ biếng nhác làm hại người chủ sai mình đi,
như giấm buốt răng hay khói cay mắt.
- 27 Ai kính sợ Chúa sẽ sống lâu,
nhưng đời của kẻ ác sẽ bị cắt ngắn.
- 28 Niềm hi vọng của người lành mang lại vui
mừng[‡],
còn hi vọng kẻ ác sẽ tiêu tan.
- 29 Chúa gìn giữ người liêm chính,
nhưng Ngài diệt kẻ ác.
- 30 Người liêm chính sẽ không bao giờ bị lay
chuyển,
còn kẻ ác sẽ bị đuổi ra[§] khỏi xứ.
- 31 Người nhân đức nói ra những lời khôn ngoan,
nhưng lưỡi của kẻ nói dối sẽ bị cắt đi.
- 32 Người nhân đức biết điều mình phải nói,
nhưng kẻ ác chỉ chuyên nói dối.

11

- 1 Chúa ghét cái cân gian,
nhưng Ngài hài lòng với trái cân đúng.
- 2 Sự kiêu căng đưa tới nhục nhã;
còn sự khiêm nhường dẫn đến khôn ngoan.

[‡] 10:28: *Niềm hi vọng ... vui mừng* Hay “Người lành trông mong điều vui mừng.” [§] 10:30: *đuổi ra* Hay “bị tiêu diệt.”

- 3 Người nhân đức dùng tính lương thiện hướng dẫn mình;
còn tính bất lương sẽ tiêu diệt kẻ bất trung.
- 4 Đến giờ qua đời thì giàu có chẳng ích gì,
còn sống phải lẽ sẽ giúp con trong kỳ tai hoạ.
- 5 Sự công chính của người ngay thẳng khiến đời sống người dễ chịu,
nhưng kẻ ác sẽ bị diệt trong mưu ác mình.
- 6 Lòng thanh liêm của người chính trực giải thoát người ấy,
nhưng kẻ bất trung sẽ bị mắc kẹt trong ước vọng của chúng.
- 7 Khi kẻ ác chết, hi vọng chúng cũng chết theo;
hi vọng giàu sang của chúng cũng tan theo mây khói*.
- 8 Người lành thoát khỏi mọi khó khăn;
nhưng khó khăn đó lại rơi trên đầu kẻ ác.
- 9 Lời nói kẻ ác làm hại người láng giềng,
nhưng người nhân đức nhờ hiểu biết mà thoát hiểm.
- 10 Khi người nhân đức thành công, cả thành đều hớn hở.
Nhưng khi kẻ ác bị tiêu diệt thì mọi người reo vui.
- 11 Sự thịnh vượng của người nhân đức nâng đỡ thành mình,
còn kẻ ác dùng miệng lưỡi mình phá sập nó.
- 12 Người ngu dại khinh dễ láng giềng mình†,

---

* **11:7: hi vọng ... mây khói** Hay “hi vọng được sức mạnh của chúng cũng tiêu tan.” † **11:12: Người ngu dại ... láng giềng mình** Hay “Láng giềng ghét kẻ ngu dại.”

- còn người hiểu biết im lặng.
- 13 Kẻ bép xép không thể giữ điều kín giấu,
còn người đáng tin không tiết lộ điều bí mật.
- 14 Quốc gia suy sụp vì thiếu lãnh đạo,
còn nhiều cố vấn cứu được dân tộc.
- 15 Ai bảo lãnh người lạ[‡] sẽ phải chịu thiệt.
Cho nên tốt hơn đừng bảo lãnh.
- 16 Người đàn bà duyên dáng được kính nể,
còn đàn ông hung dữ chỉ được của cải.
- 17 Kẻ nhân từ làm ơn cho chính mình,
còn kẻ hung bạo chỉ mang khổ vào thân.
- 18 Công việc của kẻ ác chỉ là đối trá,
còn người nhân đức chắc chắn sẽ được
thưởng[§].
- 19 Người nhân đức sẽ được sống,
nhưng kẻ theo đuổi điều ác sẽ chết.
- 20 Chúa ghét những kẻ có lòng gian ác,
nhưng Ngài thích kẻ ngay thẳng.
- 21 Kẻ ác chắc chắn sẽ bị phạt,
còn ai làm điều phải sẽ được giải phóng.
- 22 Người đàn bà đẹp mà thiếu khôn khéo,
như vòng vàng đeo vào mũi heo.
- 23 Hi vọng của người chân chính sẽ mang kết
quả,
còn hi vọng của kẻ ác sẽ đưa đến cơn thịnh
nộ của Thượng Đế.
- 24 Có người cho ra nhiều nhưng lại thêm giàu có.

[‡] 11:15: *người lạ* Hay “người khác.” [§] 11:18: *Công việc ... được thưởng* Đây là một lối chơi chữ trong tiếng Hê-bơ-rơ. Chữ “đối trá” nghe như “phần thưởng.”

- Còn có kẻ keo kiệt, bủn xỉn thì lại nghèo
thiếu.
- 25 Ai ban phát cho người khác sẽ trở nên sung
túc hơn;
còn ai giúp người sẽ được người giúp lại.
- 26 Dân chúng nguyên rửa kẻ tích trữ lúa thóc,
nhưng chúc phước cho kẻ bán lúa ra.
- 27 Người nào tìm điều tốt lành sẽ nhận được ân
phúc,
còn kẻ tìm điều ác sẽ gặp điều ác.
- 28 Ai trồng cây vào cửa cải sẽ bị tàn hại,
còn người nhân đức sẽ tươi tốt như lá cây
xanh.
- 29 Ai mang hiềm khích cho gia đình,
sẽ chẳng nhận được gì ngoài gió lốc.
Người ngu dại sẽ làm tội cho kẻ khôn ngoan.
- 30 Người nhân đức ban sự sống cho kẻ khác,
nhưng sự hung bạo giết sinh mạng*.
- 31 Người nhân đức được phần thưởng trên thế
gian,
còn kẻ ác và tội nhân bị trừng phạt.

12

- 1 Ai yêu học vấn sẽ yêu sự sửa dạy,
còn kẻ ghét sự sửa dạy là dại dột.
- 2 Người chân chính nhận được ân lành từ Chúa,
nhưng Ngài trừng phạt kẻ mưu đồ việc ác.
- 3 Làm ác không mang lại an ninh,

---

* **11:30: sự hung bạo giết sinh mạng** Hay “người khôn ngoan dạy kẻ khác biết cách sống.” Hay theo một bản cổ thì, “Hoa quả của người lành là cây sự sống, nhưng kẻ hung bạo cướp lấy mạng sống đi.”

- còn nền tảng của người đạo đức sẽ không bị lay chuyển.
- ⁴ Vợ đảm đang như mào triều cho chồng mình, nhưng vợ gây sỉ nhục giống như bệnh xương cốt.
- ⁵ Những dự định của người chân chính đều phải lẽ, còn lời khuyên của kẻ ác sẽ phỉnh gạt con.
- ⁶ Lời nói của kẻ ác như cuộc phục kích đâm máu, nhưng lời nói của người công chính sẽ cứu mình.
- ⁷ Kẻ ác bị diệt khỏi đất, nhưng gia đình người nhân đức sẽ vững chắc.
- ⁸ Người biết lẽ phải sẽ được ca tụng, còn người lươn lẹo sẽ bị khinh khi.
- ⁹ Làm người tầm thường mà có kẻ hầu, còn hơn giả vờ quan trọng mà không có thức ăn.
- ¹⁰ Người nhân đức chăm sóc gia súc mình, nhưng hành vi nhân từ của kẻ ác vẫn mang dấu hiệu độc ác*.
- ¹¹ Ai cày bừa nơi đất mình sẽ dư ăn, còn kẻ chạy theo ảo vọng là đại dột.
- ¹² Kẻ ác thèm muốn điều kẻ ác chiếm đoạt, nhưng người nhân đức mọc rễ sâu và mang kết quả nhiều†.
- ¹³ Kẻ ác bị sập bẫy trong lời ác mình,

---

* **12:10: *nhưng hành vi ... độc ác*** Hay “Kẻ ác chỉ biết chuyên làm ác mà thôi.” † **12:12: *Kẻ ác ... nhiều*** Câu này trong nguyên văn hơi tối nghĩa.

- nhưng người nhân đức thoát khỏi chuyện
lôi thôi.
- 14 Nhờ lời nói mình mà được hưởng phúc,
cũng nhờ công khó mình mà được lợi ích.
- 15 Kẻ đại tưởng mình làm đúng,
nhưng người khôn nghe lời khuyên dạy.
- 16 Kẻ đại tỏ dấu hiệu giận dữ,
nhưng người khôn bỏ qua điều sỉ nhục.
- 17 Nhân chứng lương thiện khai sự thật,
còn nhân chứng bất lương bịa đặt điều dối
trá.
- 18 Lời nói xấu đâm buốt như gươm,
nhưng lời khôn ngoan khiến vết thương
lành.
- 19 Lưỡi chân thật sẽ còn mãi,
nhưng lưỡi dối trá chỉ tồn tại trong chốc lát.
- 20 Những kẻ âm mưu điều ác đẩy đẩy dối trá,
nhưng người tính chuyện hoà bình tràn
ngập vui mừng.
- 21 Người nhân đức không gặp tổn hại gì,
còn đòi kẻ ác đầy dẫy khốn khó.
- 22 Chúa ghét những kẻ nói dối,
nhưng Ngài thích những người thật thà.
- 23 Người khôn khéo giữ điều mình biết trong
lòng,
còn kẻ ngu đại phơi bày sự ngu đại mình.
- 24 Người siêng năng sẽ giữ vai trò lãnh đạo,
còn kẻ lười biếng sẽ phải làm tôi tớ.
- 25 Sự lo lắng là gánh nặng cho tinh thần,
nhưng lời nói êm dịu khiến lòng phấn khởi.
- 26 Người chân chính giúp ý hay cho bạn hữu,

- còn kẻ ác dẫn người khác đi lầm lạc‡.
- 27 Kẻ biếng nhác không nướng thịt mình đã sẵn được§, nhưng ai chăm chỉ sẽ được giàu sang.
- 28 Làm điều phải dẫn đến sự sống, ai đi theo đường đó sẽ không gặp sự chết*.

13

- 1 Con khôn ngoan nghe lời cha khuyên bảo, nhưng con hỗn láo chẳng thèm để ý đến lời răn dạy.
- 2 Người nhân đức ăn lấy hoa quả của miệng mình, nhưng kẻ gian tà chỉ ham thích sự hung bạo.
- 3 Ai thận trọng trong lời ăn tiếng nói bảo vệ mạng sống mình, còn kẻ phát ngôn bừa bãi sẽ bị tàn hại.
- 4 Kẻ lười biếng mong mỏi nhiều mà chẳng được gì, nhưng sự ao ước của người siêng năng sẽ được thoả mãn.
- 5 Người công chính ghét điều giả dối, còn kẻ ác làm điều ô nhục.
- 6 Sự công chính bảo vệ người thanh liêm, nhưng làm điều ác khiến kẻ có tội bị tàn hại.
- 7 Có người làm bộ giàu mà thực ra chẳng có gì.

‡ 12:26: *dẫn người ... lầm lạc* Câu này trong nguyên văn hơi tối nghĩa. § 12:27: *Kẻ biếng nhác ... sẵn được* Câu này trong nguyên văn hơi tối nghĩa. * 12:28: *ai đi ... sự chết* Hay “nhưng có một con đường dẫn đến sự chết.”

- Kẻ khác làm bộ nghèo nhưng thực ra lại giàu có.
- 8 Kẻ giàu có thể phải trả tiền chuộc mạng mình, nhưng người nghèo sợ bị đe dọa.
- 9 Người nhân đức nhìn tương lai xán lạn, còn tương lai kẻ ác như lửa tắt*.
- 10 Tánh kiêu căng chỉ đưa đến cãi vã, nhưng ai nghe lời khuyên răn là người khôn.
- 11 Tiền phù vân tiêu tan nhanh chóng, nhưng tiền dành giùm sẽ từ từ gia tăng.
- 12 Không đạt được ý nguyện khiến lòng buồn rầu.
Nhưng điều ao ước thành tựu giống như ăn trái cây sự sống.
- 13 Ai gạt bỏ điều dạy bảo sẽ phải trả giá đắt, còn kẻ vâng theo mệnh lệnh sẽ được ban thưởng.
- 14 Lời dạy dỗ của người khôn là mạch sống.
Nó giúp người ta tránh được cạm bẫy nguy hiểm.
- 15 Người biết phải chăng sẽ được kính trọng, nhưng đòi của kẻ không đáng tin sẽ lâm cảnh khốn khổ.
- 16 Người thông sáng hành động khôn ngoan, còn kẻ ngu dại phơi bày bản chất dốt nát của mình.
- 17 Sứ giả gian ác gây lời thôi†, nhưng sứ giả đáng tin khiến mọi việc suông sẻ.

* **13:9: *Người nhân đức ... lửa tắt*** Nguyên văn, “Đèn của người công chính sẽ chiếu sáng, nhưng đèn của kẻ ác sẽ tắt.”

† **13:17: *Sứ giả ... lời thôi*** Hay “Sứ giả gian ác mang họa vào thân.”

- 18 Ai không chịu sửa dạy
sẽ lâm cảnh nghèo khó và nhục nhã,
nhưng ai nghe lời khuyên dạy sẽ được tôn
trọng.
- 19 Ước muốn thành tựu khiến tâm hồn sáng
khoái,
còn kẻ ngu dại chẳng bao giờ muốn thôi làm
điều ác.
- 20 Ai kết bạn với người khôn sẽ trở nên khôn
ngoan,
nhưng làm bạn với kẻ dại sẽ bị tổn hại.
- 21 Kẻ có tội sẽ bị chuyện ôi thối theo đuổi,
nhưng người nhân đức sẽ vui hưởng thành
công.
- 22 Người tốt để lại gia tài cho con cháu,
còn của cải kẻ có tội sẽ dành cho người công
chính.
- 23 Ruộng nương kẻ nghèo sinh sản nhiều hoa lợi,
nhưng kẻ bất công cướp lấy hết[‡].
- 24 Không sửa dạy con là ghét nó,
nhưng ai thương con mình sẽ lo sửa dạy nó.
- 25 Người công chính sẽ đủ ăn,
còn kẻ ác sẽ bị đói khổ.

14

- 1 Đàn bà khôn ngoan gây dựng gia đình,
còn đàn bà ngu dại làm tan hoang cửa nhà*.
- 2 Ai sống ngay lành kính sợ CHÚA,

‡ 13:23: **Ruộng nương ... lấy hết** Hay “Người nghèo có ruộng
nương sinh ra hoa màu tốt, nhưng những quyết định ngu dại
khiến họ mất tất cả.” * 14:1: **Đàn bà khôn ngoan ... tan
hoang cửa nhà** Hay “Sự khôn ngoan xây cất nhà mình, nhưng
sự ngu dại phá sập nó đi.”

- còn kẻ sống gian ác khinh để Ngài.
- ³ Trong miệng kẻ ngu dại có cái roi quất vào lưng nó,
nhưng lời lẽ của người khôn sẽ che chở người ấy.
- ⁴ Nơi nào không có trâu, kho chứa vắng thực phẩm.
Nhưng có trâu cày ruộng thì ngũ cốc sinh sản nhiều.
- ⁵ Nhân chứng thành thật không khai gian,
còn nhân chứng dối chỉ khai điều giả trá.
- ⁶ Kẻ tự phụ tìm sự khôn ngoan mà không thấy,
nhưng người hiểu biết gặp tri thức dễ dàng.
- ⁷ Hãy tránh xa kẻ ngu dại,
vì con chẳng học được gì nơi chúng đâu.
- ⁸ Sự khôn ngoan của người thông sáng giúp người biết phải làm gì,
còn sự dốt nát của kẻ ngu dại phỉnh gạt nó.
- ⁹ Kẻ ngu dại chê bai của lễ chuộc lỗi[†],
nhưng người liêm chính nhận được ân huệ.
- ¹⁰ Không ai biết được nỗi buồn trong lòng con,
người đứng không chia sẻ được niềm vui của con.
- ¹¹ Nhà cửa kẻ gian ác sẽ bị tiêu hủy,
nhưng lâu người lành sẽ vững bền.
- ¹² Có kẻ tưởng mình làm phải,
nhưng cuối cùng dẫn đến chỗ chết.
- ¹³ Có người bên ngoài vui cười mà trong lòng sầu thảm,

[†] 14:9: **chê bai của lễ chuộc lỗi** Nghĩa là “Kẻ ngu dại không biết hối hận.”

- Sau khi niềm vui ra đi thì nỗi buồn vẫn còn lại.
- 14 Kẻ phản nghịch trả giá cho điều ác mình, còn người nhân đức sẽ được ban thưởng về phong cách của mình.
- 15 Kẻ ngây ngô tin hết mọi điều, nhưng người khôn cân nhắc hành vi mình.
- 16 Người khôn khéo léo tránh lời thôi, nhưng kẻ ngu dại quá tự tin và hành động cầu thả.
- 17 Người nào nóng tính hành động đại dột, còn kẻ mưu mô bị ghét bỏ.
- 18 Kẻ ngu dại nhận được điều xuẩn ngốc của nó, nhưng người khôn ngoan nhận được tri thức làm mào triều.
- 19 Kẻ ác sẽ phải cúi đầu trước người nhân đức; Nó sẽ cúi đầu trước cổng nhà của người công chính.
- 20 Người nghèo khó thì dù cho đến lán giềng cũng ruộng bỏ, nhưng kẻ giàu sang có rất đông bạn hữu.
- 21 Ghét người lán giềng là phạm tội, nhưng tỏ lòng nhân từ đối với kẻ khốn cùng mang hạnh phúc.
- 22 Kẻ âm mưu điều ác sẽ bị lầm lạc, nhưng ai tính chuyện tốt lành sẽ được yêu thương và tin cậy.
- 23 Ai chịu khó sẽ kiếm được lợi, nhưng kẻ đa ngôn sẽ gặp túng quẫn.
- 24 Người khôn ngoan nhận được của cải làm phần thưởng, nhưng kẻ ngu dại chỉ lãnh lấy sự đại dột.

- 25 Nhân chứng thành thật cứu mạng người khác,
nhưng nhân chứng giả dối là kẻ phản bội.
- 26 Ai kính sợ Chúa sẽ có lòng tự tin,
con cái họ cũng được che chở.
- 27 Sự kính sợ Chúa là nguồn sống,
giúp người ta tránh được cạm bẫy,
- 28 Dân số đông là niềm vinh dự cho vua,
nhưng quan trưởng mà không có dân thì
xem như chẳng có gì.
- 29 Người kiên nhẫn có thông sáng lớn,
nhưng kẻ nóng tính phơi bày sự ngu dại
mình.
- 30 Tinh thần trầm tĩnh khiến thân thể khoẻ
mạnh,
nhưng sự ganh ghét làm mục xương cốt.
- 31 Ai ngược đãi người nghèo là sỉ nhục Đấng Tạo
Hóa mình,
nhưng ai tử tế với người thiếu thốn tôn trọng
Thượng Đế.
- 32 Kẻ ác bị tàn hại vì mưu mô mình,
nhưng ai làm điều phải
tìm được sự liêm chính làm nơi trú ẩn‡.
- 33 Sự khôn ngoan sống trong lòng người có trí
hiểu biết,
nhưng kẻ ngu dại chẳng hiểu biết khôn
ngoan là gì§.
- 34 Thực thi điều phải khiến quốc gia phồn thịnh,

---

‡ 14:32: **nhưng ai ... trú ẩn** Hay “Nhưng ai làm điều phải dù
cho đến chết vẫn an ninh.” § 14:33: **nhưng kẻ ngu dại ... là
gì** Hay “Dù giữa kẻ ngu dại, sự khôn ngoan cũng được nhận ra.”

nhưng tội lỗi mang sỉ nhục cho bất cứ dân tộc nào.

³⁵ Vua thích tôi tớ khôn ngoan, nhưng tôi tớ mang sỉ nhục khiến vua nổi giận.

15

¹ Lời đáp êm dịu làm nguôi cơn giận, nhưng lời đáp cộc cằn khiến cơn giận phừng thêm lên.

² Lời nói của người khôn làm cho sự hiểu biết được chấp nhận, nhưng kẻ ngu dại tuôn ra sự ngu xuẩn mình.

³ Mắt Chúa thấy hết mọi điều; Ngài trông chừng kẻ ác cùng người thiện.

⁴ Lời lành là cây ban sự sống, nhưng lời dối trá đẽ bẽp tâm linh,

⁵ Kẻ ngu dại gạt bỏ lời cha mẹ khuyên răn, nhưng ai chịu nhận sửa dạy là người khôn.

⁶ Trong nhà người công chính có nhiều cửa cải, còn kẻ ác chẳng nhận được gì ngoài chuyện lời thối.

⁷ Người khôn dùng lời nói mình rao truyền tri thức, nhưng đầu óc của kẻ ngu dại không thể tin cậy được*.

⁸ Chúa ghét của lễ của kẻ ác dâng lên, nhưng Ngài ưa thích lời cầu khẩn của người ngay thật.

⁹ Chúa ghét hành vi kẻ ác,

---

* **15:7: đầu óc ... tin cậy được** Hay "Lòng của kẻ ngu dại chẳng được như thế."

- nhưng Ngài thích kẻ theo đuổi sự chính trực.
- 10 Kẻ từ bỏ điều phải sẽ bị trừng phạt nặng nề,
Vì kẻ ghét sửa dạy sẽ bị tiêu diệt.
- 11 CHÚA biết thế giới của kẻ chết,
Ngài cũng rõ tư tưởng của kẻ sống.
- 12 Kẻ kiêu căng không thích được sửa dạy;
và chẳng thèm hỏi ý người khôn.
- 13 Hạnh phúc khiến mặt mũi tươi vui,
nhưng buồn rầu khiến tinh thần lụn bại.
- 14 Người hiểu biết muốn thêm tri thức,
còn kẻ ngu dại chỉ thích điều dốt nát.
- 15 Kẻ khốn khó chịu vất vả mỗi ngày,
nhưng lòng vui mừng giống như tiệc tùng
không dứt.
- 16 Thà nghèo khổ mà kính sợ Chúa,
hơn là giàu có mà gặp lỗi thôi.
- 17 Thà ăn rau cùng với người yêu thích mình,
còn hơn ăn thịt ngon với kẻ ghét mình.
- 18 Người nóng tính gây chuyện cãi cọ,
nhưng ai trầm tĩnh ngăn được cuộc cãi vã.
- 19 Lối đi của kẻ lười biếng bị gai gốc ngăn chặn,
còn lối đi của người công chính như đường
lộ bằng phẳng.
- 20 Con khôn ngoan làm cho cha vui,
nhưng con dại dột khinh rẻ mẹ mình.
- 21 Kẻ thiếu hiểu biết thích chuyện ngu dại,
nhưng người khôn ngoan làm điều ngay
thẳng.
- 22 Chương trình bị thất bại vì thiếu ý kiến,
nhưng kế hoạch thành tựu do sự góp ý của
nhiều người.

- 23 Biết cách đối đáp khiến cho con người vui thích.
Lời đáp đúng lúc thật tuyệt diệu.
- 24 Lối đi của người khôn dẫn đến sự sống,
để họ tránh được âm phủ†.
- 25 Chúa phá sập nhà kẻ tự phụ,
nhưng Ngài bảo vệ tài sản của người góa bụa.
- 26 Chúa gớm ghét các tư tưởng bậy bạ,
nhưng ưa thích lời nói nhân hậu.
- 27 Kẻ tham lam mang họa cho gia đình,
nhưng người ghét của hối lộ sẽ được sống.
- 28 Người nhân đức suy nghĩ trước khi trả lời,
còn miệng kẻ ác tuôn ra điều ác.
- 29 Chúa tránh xa kẻ ác,
nhưng Ngài nghe lời khẩn nguyện của người ngay thẳng.
- 30 Nụ cười‡ khiến người khác vui mừng.
Tin vui làm cho thân thể thêm sức lực.
- 31 Nếu con nghe lời sửa dạy bổ ích,
thì con sẽ sống giữa vòng người khôn ngoan.
- 32 Ai gạt bỏ sự sửa dạy ghét bản thân mình,
nhưng ai nghe lời khuyên răn tiếp nhận sự hiểu biết.
- 33 Kính sợ Chúa khiến con khôn ngoan.
Đức khiêm nhường đi trước sự tôn trọng.

16

1 Mưu sự tại nhân,

---

† 15:24: **tránh được âm phủ** Hay “tránh chết non.” ‡ 15:30: **Nụ cười** Nguyên văn, “ánh mắt sáng rõ.”

- thành sự tại thiên.
- 2 Các đường lối loài người đều trong sạch theo mắt họ,
nhưng Chúa nhìn thấy động lực trong lòng.
- 3 Hãy nhờ cậy Chúa trong mọi điều con làm,
thì các kế hoạch con sẽ thành công.
- 4 Mọi việc CHÚA làm ra đều có mục đích.
Ngài cũng đã dành kẻ ác cho ngày tai họa.
- 5 Chúa ghét kẻ kiêu căng.
Trước sau chúng cũng bị phạt.
- 6 Tình yêu và lòng trung thành gỡ được tội lỗi*.
Kính sợ Chúa tức tránh khỏi điều ác.
- 7 Đòi sống ai đẹp lòng Chúa,
thì cho đến kẻ thù cũng sống hoà bình với người ấy.
- 8 Thà nghèo khó mà thanh liêm,
còn hơn giàu có mà bất lương.
- 9 Con người hoạch định đường lối mình,
nhưng Chúa chỉ dẫn các bước của người.
- 10 Những quyết định khôn ngoan do vua mà đến,
cho nên các phán quyết của vua đều công bằng.
- 11 Chúa muốn cái cân đúng;
trái cân là công việc Ngài.
- 12 Vua ghét những kẻ làm quấy†,
quyền cai trị của vua được thiết lập do sự công chính.
- 13 Vua thích lời nói chân chính;

* **16:6: *Tình yêu ... tội lỗi*** Hay “chuộc tội.” Tiếng Hê-bơ-rơ chỗ này có nghĩa là “che dấu,” hay “xóa bỏ” tội lỗi. † **16:12: *Vua ghét ... làm quấy*** Hay “Khi vua làm quấy là điều đáng ghét.”

- và chuộng kẻ nói chân thật.
- 14 Cơn giận của vua có thể khiến người dân mất mạng,
nhưng người khôn có thể làm vua nguôi giận.
- 15 Nụ cười của vua là nguồn sống;
sự nhân từ của vua rải xuống như mưa xuân.
- 16 Thà được khôn ngoan hơn vàng vòng,
thà chuộng hiểu biết hơn bạc quý!
- 17 Đường người công chính giúp họ tránh điều ác.
Nhờ trông chừng các bước mình mạng sống họ được bảo toàn.
- 18 Sự kiêu căng đi trước sự bại hoại;
thái độ tự phụ dẫn đến thất bại.
- 19 Thà khiêm nhường mà sống với người nghèo khổ,
còn hơn chia của cải với kẻ kiêu căng.
- 20 Ai nghe điều khuyên dạy sẽ thành công,
ai tin cậy Chúa sẽ vui mừng.
- 21 Người khôn được kẻ khác nhận ra.
Lời lẽ dẫn dắt của họ giúp thuyết phục kẻ khác.
- 22 Sự hiểu biết là nguồn sống cho ai uống nó,
nhưng sự ngu xuẩn mang trừng phạt đến cho kẻ dại dột.
- 23 Đầu óc người khôn dạy họ biết cách ăn nói,
và giúp họ dạy dỗ kẻ khác.
- 24 Lời nói khôn khéo dịu ngọt cho lưỡi,
và là sức khỏe cho thân thể.
- 25 Có người tưởng mình làm điều phải,

- nhưng cuối cùng lại dẫn đến nỏ chết.
- 26 Bụng đói khiến người ta ra sức làm việc,
bao tử trống giục người ta cố gắng.
- 27 Kẻ ác âm mưu ác,
lời nói của nó như lửa đốt.
- 28 Kẻ lươn lẹo gây tranh chấp,
cố phá tan tình bằng hữu.
- 29 Kẻ hung ác lường gạt người láng giềng,
và xúi giục họ làm bậy.
- 30 Kẻ nháy mắt làm hiệu âm mưu điều lường gạt,
Kẻ bĩu môi manh tâm điều ác.
- 31 Tóc bạc là vinh dự,
đạt được do nếp sống công chính.
- 32 Lòng kiên nhẫn tốt hơn sức mạnh.
Biết tự chế tốt hơn chiếm được thành trì.
- 33 Người ta bắt thăm để quyết định,
nhưng kết quả do Chúa mà đến.

17

- 1 Thà ăn bánh mì khô mà hoà thuận,
còn hơn nhà đầy thức ăn mà cãi vã.
- 2 Đầy tớ khôn ngoan sẽ quản trị con trai gây sỉ nhục,
và thừa hưởng một phần gia tài chủ để lại
cho con cái.
- 3 Lò luyện bạc và nồi thử vàng,
còn Chúa thử lòng.
- 4 Kẻ ác hay nghe ý kiến ác độc.
Kẻ nói dối để tâm đến lời cay cú.
- 5 Ai ngược đãi người nghèo sỉ nhục Đấng Tạo
Hóa mình,

- ai hơn hở trên sự đau khổ người khác sẽ bị phạt.
- 6 Con cháu là niềm kiêu hãnh của người già,
và cha mẹ là niềm kiêu hãnh của con cái.
- 7 Lời tao nhã không thích hợp cho kẻ đại,
Lời nói dối càng không phù hợp với người
cai trị.
- 8 Kẻ hối lộ tin vào may mắn.
Hắn cho rằng làm gì cũng thành công.
- 9 Ai tha thứ lỗi lầm kẻ khác tìm thêm bạn hữu,
nhưng nhắc mãi lỗi cũ khiến bạn bè xa lánh.
- 10 Người khôn học được nhiều qua lời trách móc,
còn kẻ ngu đại có đánh trăm roi cũng như
không.
- 11 Kẻ ác tìm điều dấy loạn,
cho nên sứ giả hung bạo sẽ được sai đi trị
chúng.
- 12 Thà gặp gấu cái mất con,
hơn gặp kẻ ngu đại làm chuyện ngu xuẩn.
- 13 Ai lấy ác báo thiện,
sẽ luôn luôn gặp khó khăn trong gia đình.
- 14 Gây cãi vã chẳng khác nào chỗ nứt trong đập
nước,
cho nên hãy ngăn chặn nó trước khi nó nổ
bùng.
- 15 Chúa rất ghét hai điều sau:
phóng thích kẻ có tội và trừng phạt người
vô tội.
- 16 Kẻ đại dù có mua khôn ngoan cũng vô ích,
vì nó không ước muốn học hỏi.
- 17 Bạn bè thương nhau mọi lúc,

- còn anh em sinh ra để giúp nhau trong cảnh
khốn khó.
- 18 Ai đại dột mới bảo lãnh cho lảng giềng.
19 Ai ưa tranh biện thích phạm tội.
Ai hay khoác lác rước lấy lỗi thôi vào mình*.
- 20 Kẻ có lòng gian ác chẳng thể thành công,
kẻ ăn nói phỉnh gạt sẽ gặp lỗi thôi.
- 21 Sinh con đại dột thật đáng buồn;
làm cha mẹ của đứa ngu đại chẳng vui
sướng gì.
- 22 Lòng vui mừng là phương thuốc hay,
còn tinh thần chán nản làm suy yếu sức
khỏe.
- 23 Khi kẻ ác nhận của hối lộ,
thì công lý cất cánh bay đi.
- 24 Người thông hiểu luôn tìm sự khôn ngoan,
nhưng mắt kẻ ngu đại nhìn mông lung.
- 25 Con ngu đại gây buồn bực cho cha,
là niềm sầu khổ của mẹ.
- 26 Trừng phạt người vô tội là sai,
đánh đập người lãnh đạo lương thiện là
quấy.
- 27 Người khôn ngoan dè dặt trong lời nói,
kẻ biết điều mình làm tỏ ra bình thản†.
- 28 Khi im lặng thì kẻ ngu cũng được xem là khôn,
nếu làm thịnh thì kẻ đại cũng được xem như
thông sáng.

---

* 17:19: *Ai hay khoác lác ... vào mình* Nguyên văn, “Kẻ xây
cổng cao tìm sự hủy diệt.” † 17:27: *bình thản* Nguyên văn,
“tinh thần tươi mát.”

18

- 1 Những kẻ thiếu thân thiện tỏ ra ích kỷ,
và cãi vã với sự khôn ngoan thật.
- 2 Kẻ dại không muốn hiểu biết gì.
Chúng chỉ muốn nói điều mình nghĩ.
- 3 Khi điều ác đến, thì sự khinh rẻ cũng xuất hiện.
Khi sỉ nhục đến thì lời chửi bới cũng sẽ đến.
- 4 Lời nói có thể như nước sâu,
nhưng sự khôn ngoan như dòng suối chảy.
- 5 Không nên thiên vị kẻ ác,
hay xử bất công với người vô tội.
- 6 Lời nói kẻ ngu dại đưa đến cãi vã.
Lối ăn nói của chúng
khiến người ta muốn đánh chúng.
- 7 Ngôn ngữ của kẻ dại sẽ hại nó;
lời nói của nó là cái bẫy cho nó.
- 8 Lời nói của kẻ bép xép như món ăn ngon,
đi sâu vào ruột gan người nghe.
- 9 Kẻ biếng nhác trong công việc,
là anh em với kẻ phá hoại.
- 10 Danh của Chúa như cái tháp vững chắc;
ai làm điều phải chạy đến đó trú ẩn an toàn.
- 11 Kẻ giàu trông cậy vào của cải,
tin rằng của cải là thành có vách cao vững
chãi.
- 12 Sự kiêu căng đi trước sự tàn hại,
sự khiêm nhường đi trước sự tôn trọng.
- 13 Trả lời trước khi nghe,
là ngu dại và sỉ nhục.
- 14 Tinh thần của con người
có thể khiến họ chịu đựng bệnh tật,

nhưng nếu mất tinh thần thì mọi việc đều bó tay*.

- 15 Trí óc người hiểu biết thu nhận tri thức;
người khôn lắng nghe để học thêm kiến thức.
- 16 Quà cáp mở cửa cho người biếu xén,
và giúp người ấy gặp kẻ có quyền.
- 17 Người đầu tiên trình bày lý lẽ có vẻ hợp lý,
cho đến khi bị chất vấn.
- 18 Bất thăm giải quyết được cuộc tranh luận
giữa hai người mạnh bạo.
- 19 Anh em bị tổn thương khó được lòng lại
hơn thành có vách kiên cố,
còn tranh luận phân rẽ anh em như then cài
cổng lâu đài.
- 20 Nhờ lời nói mà được hưởng phúc;
cũng nhờ môi miệng mà được khen ngợi.
- 21 Sống chết đều do lời nói mà ra.
Ăn nói thận trọng sẽ được khen thưởng†.
- 22 Ai kiếm được vợ tức tìm được hạnh phúc,
và nhận được phúc lành từ Chúa.
- 23 Kẻ nghèo van xin
nhưng người giàu đáp xằng xóm.
- 24 Người có nhiều bạn đôi khi bị hại‡,
nhưng có một người bạn
còn thân thiết hơn anh em ruột.

---

* **18:14: mọi việc đều bó tay** Nguyên văn, “không thể nhắc lên,” hay “không cách nào chữa lành được.” † **18:21: Ăn nói ... khen thưởng** Nguyên văn, “Kẻ thích nói sẽ ăn hoa quả của miệng mình.” ‡ **18:24: Người có nhiều bạn đôi khi bị hại** Câu này trong nguyên văn không rõ nghĩa.

19

- 1 Thà nghèo mà sống lương thiện,
còn hơn ngu dại mà ăn nói quanh co.
- 2 Ao ước mà thiếu hiểu biết không ích lợi gì.
Nếu con hành động hấp tấp con sẽ sai lầm.
- 3 Người nào ngu dại sẽ làm hại đời mình,
nhưng trong lòng người lại oán trách Chúa.
- 4 Giàu có tăng thêm bạn,
còn nghèo khó bị bạn bè xa lánh.
- 5 Làm chứng gian thể nào cũng bị phạt;
còn kẻ nói dối sẽ không thoát khỏi tội.
- 6 Nhiều người muốn lấy lòng người rộng rãi,
ai cũng thích kết thân với kẻ hay biểu xén.
- 7 Kẻ nghèo bị thân nhân ghét bỏ;
đến nỗi bạn bè cũng xa lánh.
Họ chạy theo van xin bạn hữu,
nhưng ai cũng tránh xa*.
- 8 Ai hiểu biết yêu linh hồn mình,
Ai giữ gìn tri thức sẽ thành công.
- 9 Làm chứng gian thể nào cũng bị phạt,
kẻ nói dối sẽ bị diệt.
- 10 Kẻ dại dột không nên sống xa xỉ,
Còn kẻ nô lệ không nên cai trị quan trường.
- 11 Người hiểu biết thường chậm nóng giận;
Họ lấy làm vinh dự mà bỏ qua sự tổn thương.
- 12 Cơ thịnh nộ của vua giống như sư tử gầm thét,
còn lòng nhân từ của vua
giống như giọt sương mai đọng trên cỏ.

* 19:7: *Họ chạy theo ... tránh xa* Câu này trong nguyên văn không rõ nghĩa.

- 13 Con trai ngu dại làm hại cho cha mình,
còn người vợ hay gây gỗ giống như nhà dột.
- 14 Con cái thừa hưởng gia sản từ cha mẹ,
nhưng người vợ khôn ngoan do Chúa ban
cho.
- 15 Sự lười biếng khiến người ta thích ngủ,
còn kẻ biếng nhác sẽ đói khổ.
- 16 Kẻ vâng theo luật lệ tự bảo vệ mình,
nhưng ai cầu thả sẽ phải thiệt mạng.
- 17 Ai nhân từ đối với kẻ nghèo là cho Chúa vay
mượn;
Ngài sẽ đền đáp tương xứng với điều con đã
làm.
- 18 Hãy sửa dạy con cái trong khi còn có hi vọng;
đừng để chúng tự hại mình.
- 19 Ai nóng tính sẽ phải trả giá đắt.
Nếu con giúp hấn con sẽ phải giúp mãi.
- 20 Hãy nghe lời khuyên và chấp nhận sự sửa dạy,
về sau con sẽ khôn ngoan.
- 21 Con người có nhiều dự tính,
nhưng chỉ có chương trình của Chúa là
thành tựu mà thôi.
- 22 Ai cũng thích người trung thành,
cho nên thà nghèo còn hơn nói dối.
- 23 Ai kính sợ Chúa sẽ dẫn đến sự sống,
Người sẽ mãn nguyện không tổn hại gì.
- 24 Kẻ lười biếng thò tay vào đĩa,
nhưng không buồn đưa thức ăn vào miệng.
- 25 Hãy trừng phạt kẻ khinh để sự khôn ngoan,
thì kẻ ngờ nghệch sẽ hiểu biết.
Hãy sửa dạy người hiểu biết,
thì họ sẽ thêm tri thức.

- 26 Đứa con hung dữ với cha và xua đuổi mẹ mình,
là đứa con sỉ nhục.
- 27 Con ơi, nếu con thôi nghe lời răn dạy,
thì con sẽ rời xa sự hiểu biết.
- 28 Chứng gian xem thường công lý,
còn miệng kẻ ác chỉ thích ngôn ngữ điều
gian tà.
- 29 Kẻ kiêu căng sẽ lãnh trừng phạt,
còn lưng của kẻ ngu dại sẽ bị đánh đập.

20

- 1 Rượu và bia khiến người ta ăn nói bừa bãi và
xấc láo,
Kẻ say sưa thiếu khôn ngoan.
- 2 Cơn giận của vua như sư tử gầm thét.
Chọc giận vua là mất mạng.
- 3 Kẻ ngu dại luôn luôn tranh cãi,
còn ai tránh được đôi co mang lại vinh dự
cho mình.
- 4 Nông gia biếng nhác không chịu cày bừa đúng
lúc;
đến mùa họ mong gặt hoa lợi mà chẳng thấy
gì.
- 5 Tư tưởng con người ta như giếng sâu,
nhưng ai khôn ngoan sẽ hiểu được các tư
tưởng ấy.
- 6 Nhiều người tự cho mình trung thành,
nhưng kiếm được người đáng tin cậy không
phải dễ.
- 7 Người công chính sống đời ngay thẳng,
là nguồn phước cho con cái.
- 8 Khi ngồi trên ngôi phân xử,

- vua phải thận trọng phân biệt điều lành và điều ác.
- ⁹ Ai dám nói, “Tôi vô tội;
Tôi không hề làm điều gì quấy”?
- ¹⁰ CHÚA ghét hai điều sau:
trái cân giả và lít giả.
- ¹¹ Nhìn hành động trẻ con cũng biết tính tình nó ra sao;
xem tác phong nó cũng biết nó làm điều phải hay quấy.
- ¹² CHÚA tạo dựng nên hai thứ sau:
tai để nghe, mắt để thấy.
- ¹³ Kẻ hay ngủ sẽ nghèo khó.
Nếu muốn có đầy đủ lương thực phải thức.
- ¹⁴ Người mua chê, “Món này xấu.”
Rồi bước khỏi đó khoe món hàng mình đã mua được.
- ¹⁵ Vàng và châu ngọc dễ kiếm,
nhưng lưỡi nói ra sự hiểu biết là châu ngọc quý giá.
- ¹⁶ Hãy giữ lấy áo của kẻ bảo lãnh cho người lạ,
giữ nó làm của tin cho đến khi người trả xong nợ.
- ¹⁷ Thức ăn đánh cắp có vẻ ngon,
nhưng về sau giống như miệng ngậm sỏi.
- ¹⁸ Các kế hoạch nhờ ý kiến hay sẽ thành công.
Trước khi ra trận hãy góp nhặt nhiều ý kiến.
- ¹⁹ Kẻ bép xép không thể giữ được điều bí mật,
cho nên hãy tránh xa kẻ nói nhiều.
- ²⁰ Kẻ chưởi rửa cha mẹ mình,
giống như đèn bị tắt trong đêm tối mịt.

- 21 Tài sản kiếm được vội vàng lúc đầu chẳng có
bền lâu*.
- 22 Đừng nói, "Tôi sẽ lấy ác trả ác."
Hãy chờ đợi CHÚA, Ngài sẽ cứu người†.
- 23 CHÚA ghét trái cân giả, và cái cân gian.
- 24 Các bước con người đều do CHÚA định;
Ai biết được đường lối mình sẽ ra sao?
- 25 Đừng vội hứa nguyện gì với Thượng Đế,
vì con có thể hối hận về sau.
- 26 Vua khôn ngoan thanh lọc kẻ ác,
và trừng phạt chúng‡.
- 27 Thần linh của con người là ngọn đèn của
CHÚA.
Ngài dùng nó để dò xét tư tưởng họ§.
- 28 Sự trung kiên và thành tín giúp vua bảo vệ
ngôi báu;
vua ngự trị nhờ lòng trung kiên.
- 29 Sức lực là niềm kiêu hãnh của thanh niên,
còn tóc bạc là điều hãnh diện của người già.
- 30 Hình phạt nặng sẽ trừ khử được điều ác,
còn roi vọt luyện sạch cõi lòng.

21

- 1 Ý nghĩ của vua như nước sôi do CHÚA điều
khiển,
Ngài muốn hướng dẫn thế nào theo ý Ngài.

---

* **20:21: Tài sản ... bền lâu** Hay "Di sản được canh giữ hấp tấp lúc đầu không thể trở nên phúc lành về sau." † **20:22: Ngài sẽ cứu người** Hay "Ngài sẽ lo liệu." ‡ **20:26: trừng phạt chúng** Nguyên văn, "cán bánh xe trên chúng." § **20:27: Thần linh ... tư tưởng họ** Hay "CHÚA dò xét hơi thở và tư tưởng thầm kín của con."

- 2 Điều con người làm cho là phải,
nhưng CHÚA xem xét động lực trong lòng
người ấy.
- 3 Làm điều công bằng hợp lý,
CHÚA sẽ hài lòng hơn dâng của lễ.
- 4 Cái nhìn kiêu căng, tư tưởng tự phụ
và hành động gian ác đều là tội lỗi*.
- 5 Dự định của người chịu khó mang lợi ích,
còn kẻ hành động hấp tấp sẽ trở nên nghèo
khó.
- 6 Cửa cải có được nhờ gian manh là một cái bẫy
giết người,
nó sẽ biến mất như sương mù tiêu tan theo
mây khói.
- 7 Sự hung bạo của kẻ ác sẽ lôi chúng đi,
vì chúng không làm điều phải.
- 8 Những kẻ có tội sống đời bất lương,
còn người thanh liêm làm điều phải.
- 9 Thà sống một góc trên mái nhà†
hơn sống trong nhà chung với người vợ hay
gây gổ.
- 10 Kẻ ác âm mưu ác.
Nó chẳng ngó ngang gì đến người láng
giềng.
- 11 Nếu con trừng phạt kẻ xấu lão,
thì kẻ khờ dại sẽ trở nên khôn‡.
Nếu con dạy người khôn

* 21:4: **hành động ... tội lỗi** Câu này trong nguyên văn không rõ nghĩa. † 21:9: **mái nhà** Ở xứ Do-thái bằng phẳng và thường dùng để hóng mát hay để phơi rơm rạ. ‡ 21:11: **Nếu con ... nên khôn** Hay “Hãy trừng phạt người thô lỗ, kiêu căng thì kẻ khác sẽ trở nên khôn ngoan.”

- thì họ sẽ thêm hiểu biết.
- 12 Thượng Đế công bình luôn canh chừng nhà kẻ ác,
Ngài sẽ khiến chúng nó bị tàn hại.
- 13 Ai bịt tai không nghe lời kêu xin của người nghèo,
cũng sẽ kêu xin mà không ai ngó ngang đến.
- 14 Cửa hối lộ làm nguôi cơn giận;
của đút lót làm mất cơn thịnh nộ.
- 15 Khi công lý được thực thi, thì người công chính sẽ vui mừng,
nhưng công lý sẽ làm kẻ ác hoảng sợ.
- 16 Ai không thận trọng
sẽ cùng chung số phận với kẻ chết.
- 17 Ai ham vui sẽ trở nên nghèo khó;
ai thích rượu và dầu[§] sẽ không giàu nổi.
- 18 Đôi khi kẻ ác trở thành của chuộc cho người công chính,
kẻ phản bội sẽ làm vật cầm thế cho người thanh liêm.
- 19 Thà ở một mình trong sa mạc,
hơn ở chung với người vợ hay gây gỗ, phàn nàn.
- 20 Nhà người khôn đầy thức ăn ngon và dầu ô liu,
nhưng kẻ dại tiêu tán của cải mình.
- 21 Ai theo đuổi sự ngay thật và nhân từ
sẽ tìm được sự sống, thành công và vinh dự.
- 22 Người khôn có thể chiến thắng một thành trì
đầy chiến sĩ

---

§ 21:17: **dầu** Dầu ô-liu thường dùng để xức vào các dịp lễ.

- và phá sập chiến lũy mà chúng trông cậy.
- 23 Ai thận trọng trong lời nói
sẽ tránh gặp lỗi thôi.
- 24 Những kẻ kiêu căng được gọi là kẻ “xác láo.”
Nó hành động tự phụ.
- 25 Sự ham muốn của kẻ biếng nhác sẽ giết nó,
vì nó không chịu làm việc.
- 26 Mỗi ngày nó thêm muốn đủ thứ,
nhưng người công chính phân phát rộng
rãi.
- 27 CHÚA gớm ghiếc của lễ kẻ ác mang đến,
nhất là khi chúng dâng của lễ với ý xấu.
- 28 Chứng gian sẽ bị phơi bày và bị trừng phạt,
nhưng chứng nhân thành thật sẽ được nghe.
- 29 Kẻ ác phải giả bộ,
còn người chân chính dẫn đo lời nói mình.
- 30 Không có sự khôn ngoan, hiểu biết hoặc ý kiến
hay nào
mà chống nghịch CHÚA được.
- 31 Ngựa chuẩn bị cho chiến trận,
nhưng sự chiến thắng do CHÚA mà đến.

22

- 1 Danh tiếng tốt quý hơn tiền của.
Uy tín quý hơn vàng bạc.
- 2 Kẻ giàu và người nghèo đều giống nhau ở chỗ
này:
CHÚA dựng nên cả hai.
- 3 Người khôn thấy trước nguy hiểm và tránh né,
kẻ khờ dại cứ đâm đầu vào rồi gặp rắc rối.
- 4 Nếu con tôn kính CHÚA và khiêm tốn,

- con sẽ được giàu có, vinh dự và sống lâu.
- ⁵ Đòi kẻ ác giống như lối đi đầy chông gai và bẫy dò.
Nhưng người thận trọng giữ mạng sống mình
và tránh những lối đi ấy.
- ⁶ Hãy dạy dỗ con cái biết cách sống,
để khi về già nó cũng không lạc lối.
- ⁷ Kẻ giàu quản trị người nghèo,
ai mắc nợ là tôi tớ của chủ nợ.
- ⁸ Kẻ gieo điều ác sẽ gặp thảm họa.
Sự kiêu căng giận dữ của chúng sẽ không kéo dài.
- ⁹ Người rộng rãi sẽ được phước,
vì họ biết san sẻ thức ăn với người nghèo khó.
- ¹⁰ Hãy đuổi kẻ xấu láo đi,
thì những cuộc tranh biện sẽ ngưng,
và những cuộc cãi vã sẽ chấm dứt.
- ¹¹ Ai ham thích tư tưởng trong sạch và lời nói thanh nhã
sẽ được làm bạn với vua.
- ¹² CHÚA canh giữ sự hiểu biết,
nhưng Ngài phá hỏng âm mưu của kẻ vô tín.
- ¹³ Kẻ biếng nhác bảo, “Có con sư tử ngoài kia!
Tôi có thể bị nó xé xác ngoài phố!”
- ¹⁴ Lời dụ dỗ của người vợ bất chính như bẫy sâu.
Những kẻ chọc giận CHÚA sẽ rơi vào đó.
- ¹⁵ Trẻ con nào cũng đại dột,

nhưng nhờ sửa phạt mà chúng sẽ trở nên khôn ngoan*.

- 16 Ai làm giàu do ngược đãi người nghèo, hay do hối lộ kẻ giàu sẽ trở nên nghèo khó.

Những câu châm ngôn khác

- 17 Hãy nghe thật kỹ lời người khôn nói; hãy để ý lời ta dạy con.
- 18 Nên ghi tạc những lời này trong trí con để lúc nào con cũng sẵn sàng dùng đến.
- 19 Nay ta dạy con những điều ấy để con đặt lòng tin cậy nơi CHÚA.
- 20 Ta đã viết ba mươi câu châm ngôn và hiểu biết này cho con.†
- 21 Ta dạy con những lời chân thật và đáng tin để con có thể trả lời chân thật cho những ai hỏi con.

— 1 —

- 22 Đừng thấy kẻ nghèo mà hiệp đáp họ, chớ nên lợi dụng họ nơi tòa án.
- 23 CHÚA sẽ bênh vực họ. Ngài nâng đỡ người nghèo khổ.
- Ngài sẽ tước đoạt những kẻ nào tước đoạt họ.

— 2 —

- 24 Chớ nên làm bạn với người nóng tính, hay kết thân với kẻ dễ nổi giận.
- 25 Nếu không con cũng sẽ giống chúng.

* 22:15: *nhờ sửa phạt ... khôn ngoan* Hay “Nhờ sửa phạt mà xua đuổi sự đại dột.” † 22:20: *Ta đã viết ... cho con* Hay “Có phải ta đã viết những lời khôn ngoan trước đây cho con không?”

Rồi con sẽ mắc bẫy.

— 3 —

²⁶ Chớ nên bảo lãnh cho ai,
hay bảo đảm nợ của kẻ khác.

²⁷ Vì nếu con không trả nổi,
thì cho đến cái giường con nằm cũng bị lấy đi.

— 4 —

²⁸ Chớ đời lẫn ranh cũ,
vì đó là ranh do tổ tiên con dựng lên.

— 5 —

²⁹ Con có thấy người khéo tay trong việc mình
làm không?
Họ sẽ làm việc cho vua chứ không phải cho
người thường đâu.

23

— 6 —

¹ Nếu con ngồi ăn với người có chức tước,
hãy để ý thức ăn dọn ra trước mặt con.

² Hãy biết tự chế,
nếu con có tính háu ăn.

³ Đừng thèm muốn cao lương mỹ vị của họ,
vì thức ăn ấy có thể chỉ là bẫy sập thôi.

— 7 —

⁴ Đừng vất vả làm giàu;
phải biết khôn ngoan và tiết độ.

⁵ Cửa cải có thể tan biến trong nháy mắt,
Chúng chắc chắn sẽ mọc cánh và bay mất
như chim ưng.

— 8 —

- 6 Đừng ăn thức ăn của kẻ ích kỷ;
đừng tham muốn thức ăn ngon của chúng.
- 7 Kẻ ích kỷ lúc nào cũng lo lắng về phí tổn thức
ăn*.
Chúng mời mọc, “Mời anh ăn và uống,”
nhưng trong lòng thì không muốn.
- 8 Con sẽ phải mửa ra miếng thực phẩm con đã
nuốt vào,
con sẽ phí lời nói nhân hậu.
- 9 —
- 9 Đừng uống lời với kẻ ngu dại,
nó sẽ khinh để lời khôn ngoan của con.
- 10 —
- 10 Chớ nên dòi ranh giới cũ của con,
cũng đừng chiếm ruộng đất của kẻ mồ côi.
- 11 Thượng Đế, Đấng bênh vực họ rất mạnh;
Ngài sẽ đứng về phía họ mà nghịch lại con.
- 11 —
- 12 Hãy để ý nghe lời dạy bảo,
hãy nghe cho kỹ lời thông sáng.
- 12 —
- 13 Đừng ngần ngại trong việc sửa dạy trẻ con.
Dù trừng phạt bằng roi nó chẳng chết đâu.
- 14 Khi trị nó bằng roi vọt
là con cứu nó khỏi chết.
- 13 —
- 15 Con ơi, nếu con khôn ngoan,
cha sẽ rất vui mừng.

---

* **23:7: Kẻ ích kỷ ... phí tổn thức ăn** Nguyên văn, “Nó như lông mọc trong cổ họng.” Câu này trong nguyên văn Hê-bơ-rơ không rõ nghĩa.

16 Tâm hồn cha sẽ mãi nguyện,
nếu con ăn nói phải cách.

— 14 —

17 Đừng ganh tị với kẻ có tội,
nhưng hãy luôn luôn kính sợ CHÚA.

18 Con sẽ có hi vọng trong tương lai,
và ước vọng con sẽ thành đạt.

— 15 —

19 Con ơi, hãy lắng nghe và học khôn.
Hãy chuyên chú điều phải.

20 Đừng giao du với kẻ chè chén say sưa.

21 Những kẻ ăn uống quá độ sẽ trở nên nghèo
túng.

Kẻ ngủ li bì sẽ trở nên rách rưới.

— 16 —

22 Hãy nghe lời cha là người sinh ra con,
đừng khinh rẻ mẹ con khi người trở nên già
yếu.

23 Hãy mua sự thật, đừng bán nó†.
Hãy học khôn, tiết độ và hiểu biết.

24 Cha của đứa nhân đức sẽ vui mừng;
Con khôn là nguồn vui cho cha.

25 Hãy làm cho cha mẹ con vui mừng;
hãy làm cho người mẹ sinh ra con được hớn
hở.

— 17 —

26 Con ơi, hãy hết lòng nghe lời cha,
hãy quan sát đường lối của cha.

27 Gái điếm nguy hiểm như hố sâu,

† 23:23: **Hãy mua ... bán nó** Nghĩa là “Hãy tìm kiếm sự thật,
đừng đánh mất nó.”

còn người vợ bất chính giống như giếng hẹp.
 28 Cô ta rình rập con như bọn cướp,
 khiến đàn ông bất chính với vợ mình.

— 18 —

- 29 Ai gặp lời thô? Ai bị đau khổ?
 Ai đánh nhau? Ai hay phàn nàn?
 Ai bị thương tích vô cớ?
 Ai có đôi mắt đỏ ngầu?
- 30 Đó là những kẻ khè khà bên rượu,
 những kẻ ném các thứ rượu pha.
- 31 Đừng ngắm nhìn ly rượu khi nó đỏ,
 lúc nó lóng lánh trong ly,
 và rót chảy dễ dàng.
- 32 Nhưng về sau nó cần như răn tiêm nọc độc.
- 33 Mắt con sẽ hoa lên,
 trí con sẽ bấn loạn.
- 34 Con sẽ thấy choáng váng như bị say sóng trên
 tàu,
 như thể nằm trên cột buồm.
- 35 Con thầm nghĩ, “Họ đánh nhưng tôi không
 biết đau.
 Họ đập tôi nhưng tôi chẳng nhớ gì.
 Khi tôi tỉnh dậy tôi sẽ tiếp tục uống rượu
 nữa.”

24

— 19 —

- 1 Đừng ganh tị với kẻ ác,
 cũng đừng mong ước kết bạn với chúng.
- 2 Đầu óc chúng chỉ âm mưu hung bạo,
 và lúc nào cũng nói đến chuyện gây rối.

— 20 —

- ³ Muốn dựng gia đình tốt phải có khôn ngoan,
muốn tạo gia đình mạnh phải có hiểu biết.
⁴ Có hiểu biết phòng ốc mới đầy đủ,
và chứa những châu báu và của cải quý giá.

— 21 —

- ⁵ Người khôn ngoan hơn kẻ có sức mạnh,
ai hiểu biết mạnh hơn kẻ có sức.
⁶ Khi ra trận phải có chiến thuật hay.
Muốn chiến thắng phải có nhiều cố vấn giỏi.

— 22 —

- ⁷ Kẻ dại không hiểu nổi sự khôn ngoan.
Khi họp nơi công cộng chúng chẳng biết nói
gì.

— 23 —

- ⁸ Kẻ âm mưu điều ác sẽ bị gọi là kẻ quấy rối.
⁹ Âm mưu ngu xuẩn là phạm tội,
người ta ghét kẻ xấu láo.

— 24 —

- ¹⁰ Nếu con tỏ ra yếu hèn khi gặp khó khăn,
chúng tỏ sức con quá kém.

— 25 —

- ¹¹ Đừng ngần ngại giải cứu những kẻ sắp bị đưa
đến chỗ chết;
giải thoát những kẻ sắp bị giết.
¹² Nếu con nói, “Chúng ta chẳng hay biết gì về
việc này cả,”
thì Thượng Đế, Đấng thấu rõ tâm tư con sẽ
thấy.
Đấng đang trông chừng con sẽ biết.

Ngài sẽ đền đáp cho mỗi người theo điều họ làm.

— 26 —

¹³ Con ơi, hãy ăn mật ong vì nó ngon.

Mật ong từ tổ ong thật ngon ngọt.

¹⁴ Cũng vậy, sự khôn ngoan rất ngọt ngào cho đời con.

Nếu con tìm được sự khôn ngoan,
con sẽ có hi vọng trong tương lai,
ước vọng con sẽ không bị cắt đứt.

— 27 —

¹⁵ Đừng làm như kẻ gian ác rình rập nhà người công chính;

đặng cướp phá nơi ở họ.

¹⁶ Dù người công chính gặp khó khăn bấy lần,
họ sẽ không quy ngã,

nhưng kẻ ác sẽ bị sụp đổ vĩnh viễn vì một tai ương.

— 28 —

¹⁷ Chớ vui mừng khi kẻ thù con bị gục ngã;
đừng hớn hở khi nó gặp lỗi thôi.

¹⁸ CHÚA sẽ thấy điều đó và không hài lòng.

Ngài sẽ không còn nổi giận cùng nó nữa.

— 29 —

¹⁹ Đừng ganh tị với kẻ ác,

đừng đổ ky với kẻ gian tà.

²⁰ Kẻ ác chẳng có gì mà trông mong;

chúng sẽ bị diệt đi như đèn tắt.

— 30 —

²¹ Con ơi, hãy kính trọng CHÚA và vua.

Đừng nhập bọn với kẻ
không vâng phục vua và CHÚA.*

22 CHÚA và vua sẽ mau chóng tiêu diệt bọn đó.
Hai vị đó có thể gây đại họa cho chúng.

Những lời khôn ngoan khác

23 Sau đây là lời lẽ của người khôn:
Khi ngồi phân xử không nên thiên vị bên
nào.

24 Đừng xử kẻ ác mà cho rằng chúng vô tội;
vì dân chúng sẽ chưởi rửa con,
các nước sẽ hận thù con.

25 Nhưng nếu con phạt kẻ có tội thì mọi việc sẽ
êm xuôi,
con sẽ nhận được ân phúc.

26 Lời đáp thẳng thắn như cái hôn lên môi.

27 Trước hết hãy thu xếp việc bên ngoài
và chuẩn bị ruộng nương của con.
Rồi sau đó hãy xây nhà.

28 Đừng vô cớ làm chứng nghịch người láng
giềng mình.

Đừng khai những điều không thật.

29 Không nên nói, “Ta sẽ trả đũa;
Ta sẽ làm cho hấn như hấn đã làm cho ta.”

30 Ta đi ngang ruộng của kẻ biếng nhác
và đi qua vườn nho của kẻ thiếu hiểu biết.

31 Ta thấy gai gốc mọc khắp nơi.

Cỏ dại phủ kín đất, còn vách đá thì đổ nhào.

32 Ta suy nghĩ điều ta thấy;
và học được bài này.

---

* 24:21: *Đừng nhập bọn ... CHÚA* Hay “Đừng phản nghịch cùng hai vị ấy.”

- 33 Ngủ một chút, chợp mắt chốc lát.
Khoanh tay nằm xuống nghỉ giây lát.
- 34 Thì cái nghèo sẽ đến với con như chiến sĩ mang
vũ khí;
con sẽ thiếu thốn như bị cướp.

25

Những câu châm ngôn khác

của Sô-lô-môn

¹ Sau đây là những lời khôn ngoan khác của Sô-lô-môn mà các cận thần của Ê-xê-chia, vua Giu-đa thu thập.

- ² Thượng Đế được tôn trọng vì Ngài giữ kín điều Ngài làm.
Còn vua được tôn kính nhờ khám phá những điều kín giấu.
- ³ Không ai đo được chiều cao của trời hay độ sâu của đất.
Cũng thế, không ai biết được ý nghĩ của vua.
- ⁴ Hãy lấy cái cặn ra khỏi bạc,
để thợ bạc sử dụng bạc đó.
- ⁵ Hãy dẹp kẻ ác khỏi trước mặt vua;
thì chính thể vua sẽ công chính và tồn tại lâu dài.
- ⁶ Đừng khoe khoang với vua,
cũng đừng đứng chung với những người quan trọng.
- ⁷ Thà để vua cất nhắc con lên địa vị cao hơn là bị vua hạ bệ trước mặt người tước vị.
Điều con đã thấy,
- ⁸ không nên hấp tấp trình ra trước tòa.

- Vì con sẽ xử trí ra sao
nếu lảng giềng con chứng tỏ rằng con sai?
9 Cớ tranh cãi với lảng giềng con,
nhưng đừng tiết lộ chuyện riêng của người
khác.
10 Kẻo người nghe điều ấy sẽ làm nhục con,
và con sẽ không còn được tôn trọng nữa.
11 Lời nói phải lúc
giống như trái táo vàng nằm trong chén bạc.
12 Lời khuyên răn khôn ngoan cho kẻ chịu nghe
quí báu như bông tai vàng hay nữ trang
cao giá.
13 Sứ giả đáng tin khiến kẻ sai thoải mái,
như tuyết mát rơi trong ngày mùa gặt.
14 Ai hứa biếu quà cáp mà không thực hiện,
chẳng khác mây và gió không mang mưa
đến.
15 Nếu kiên nhẫn, con có thể thuyết phục quan
quyền,
và lời nói hòa nhã có thể phá hủy
những sự chống đối mãnh liệt.
16 Nếu con tìm được mật ong thì chỉ nên ăn vừa
phải,
vì nếu ăn quá nhiều con sẽ bị nôn mửa ra
thôi.
17 Đừng hay lui tới nhà người lảng giềng con;
vì người có thể đâm ra chán ghét con.
18 Kẻ đặt điều vu oan cho người lảng giềng
giống như kẻ dùng gươm giáo phân tán mọi
người.
19 Lúc gặp khó khăn mà trông cậy vào người
không đáng tin,

- chẳng khác nào nhai bằng răng lung lay
hay bước bằng chân què.
- 20 Hát cho người có tâm sự buồn
chẳng khác nào đoạt áo khoác ngoài của họ
khi trời lạnh giá
hay đổ dấm vào vết thương.
- 21 Nếu kẻ thù con đói hãy cho nó ăn.
Nếu nó khát hãy cho nó uống.
- 22 Làm như thế chẳng khác nào chất than lửa
trên đầu nó,
rồi CHÚA sẽ thưởng cho con.
- 23 Gió bắc mang mưa lại thế nào
thì lời nói bép xép cũng khiến kẻ khác giận
dữ như thế.
- 24 Thà ở trên xó nóc nhà
còn hơn ở trong nhà chung với người vợ hay
gây gổ.
- 25 Tin vui từ xa mang lại
giống như nước mát cho người đang khát.
- 26 Người công chính mà vấp ngã trước kẻ ác,
thật giống như sỏi vấy bùn hay giếng bị ô
dơ.
- 27 Không nên ăn quá nhiều mật ong,
cũng không nên tìm vinh dự này tiếp theo
vinh dự khác*.
- 28 Kẻ nào không biết tự chế như thành trì bị đổ
vách.

---

* 25:27: *không nên ... vinh dự khác* Nghĩa là “Chớ nên tìm địa vị không thích hợp với mình vì sẽ gặp khó khăn. Ai cũng phải biết giới hạn mình.”

26

- 1 Tuyết không rơi vào mùa hè, hay mưa vào mùa gặt.
Cũng vậy, không nên tôn trọng kẻ đại dột.
- 2 Lời chửi rửa không thể làm hại người vô tội; chẳng khác nào như chim sẻ hay chim én lượn đi lượn lại không chịu đập.
- 3 Roi dành cho ngựa, hàm thiếc dành cho lừa, còn roi vọt dành cho lưng kẻ ngu dại.
- 4 Không có cách nào đối đáp với kẻ ngu theo kiểu ngu của nó,
vì nếu đối đáp với nó thì con cũng sẽ giống như nó.
- 5 Nếu con không đối đáp với nó,
thì nó lại tưởng nó khôn lắm.
- 6 Nhờ kẻ ngu dốt mang tin tức,
chẳng khác nào tự chặt chân hay uống điều hung ác.
- 7 Châm ngôn phát ra từ miệng kẻ ngu dại
chẳng khác nào chân của kẻ què.
- 8 Tôn trọng kẻ ngu dại
chẳng khác nào tra viên đá vào ná.
- 9 Châm ngôn phát ra từ miệng kẻ ngu dại
chẳng khác nào gai đâm vào tay kẻ say rượu.
- 10 Thuê mướn kẻ ngu hay khách qua đường
chẳng khác nào giương cung bắn lung tung.
- 11 Kẻ ngu lặp lại cái ngu của nó
giống như chó ăn lại đồ nó đã mửa ra.
- 12 Con có thấy kẻ tự nghĩ mình khôn ngoan không?
Kẻ ngu còn có hi vọng hơn nó.

- 13 Kẻ biếng nhác bảo, “Có con sư tử ngoài đường!
Có con sư tử ngoài phố!”
- 14 Kẻ biếng nhác lăn trở trên giường
giống như cửa xoay quanh bản lề.
- 15 Kẻ biếng nhác thò tay vào đĩa,
rồi không thềm đưa đồ ăn lên miệng.
- 16 Kẻ biếng nhác nghĩ mình khôn ngoan
hơn bảy người biết đối đáp hợp lý.
- 17 Liên can vào chuyện người khác
như nắm lỗ tai chó.
- 18 Như kẻ khùng bắn các tên lửa chết người ra
sao
- 19 thì kẻ gạt người lảng giềng rồi bảo,
“Tôi chỉ đùa thôi” cũng y như thế.
- 20 Lửa tắt vì thiếu củi,
khi không ai bếp xép thì không còn chuyện
cãi vã.
- 21 Như than nuôi bếp hồng và củi giữ cho lửa
cháy đỏ thế nào,
thì kẻ khơi ra cãi vã cũng như thế.
- 22 Lời nói của kẻ bếp xép giống như thức ăn
ngon;
mà người ta thích ăn nuốt.
- 23 Lời nhân hậu từ đầu óc kẻ ác
giống như lớp men sáng lên bên ngoài bình
bằng đất*.
- 24 Kẻ ghét con sẽ tìm cách dùng lời nói để nguy
trang,
trong đầu nó âm mưu điều lường gạt.
- 25 Dù cho nó ăn nói ngon ngọt, con chớ tin,

---

* 26:23: *giống như lớp ... bằng đất* Hay “giống như lớp bạc
bắn sáng loáng bên ngoài.”

- vì đầu óc nó đầy ý nghĩ gian ác.
- 26 Nó lấy lời nói dối để che đậy sự lường gạt,
nhưng mưu ác nó sẽ bị lộ ra giữa công
chúng.
- 27 Ai đào hố cho kẻ khác sẽ sụp vào đó.
Ai lăn đá để đè kẻ khác sẽ bị đá lăn đè trở
lại.
- 28 Kẻ nói dối ghét người mà nó làm hại,
miệng nịnh hót tiêu diệt con người.

27

- 1 Chớ khoe về tương lai;
vì con chưa biết sẽ ra sao.
- 2 Đừng tự tán dương mình.
Hãy để cho người khác làm.
Hãy để người ngoài ca tụng con, miệng con
đừng làm.
- 3 Đá nặng, cát cũng nặng,
nhưng lời châm chọc của kẻ ngu còn nặng
hơn cả hai.
- 4 Cơn giận thật hung dữ,
phá hủy như nước lụt, nhưng ai chịu nổi sự
ganh tị!
- 5 Thà công khai sửa dạy
hơn yêu thương giấu kín.
- 6 Sự tổn thương do bạn hữu gây ra
vẫn tốt hơn những cái hôn giả dối của kẻ
thù.
- 7 Khi no bụng, con cũng chẳng thấy thèm mặt
ong,
nhưng khi bụng đói thì thức ăn dở cũng hóa
ngon.
- 8 Ai đi ra khỏi nhà

- giống như chim rời xa tổ.
9 Nước hoa và trầm hương thật dịu dàng cho tâm
hồn,
như lời khuyên của bạn tốt hơn ý kiến của
chính mình*.
10 Đừng quên bạn con hay bạn của cha mẹ con.
Khi lâm cảnh khó khăn hãy đến xin láng
giềng giúp đỡ.
Thân nhân xa thua láng giềng gần.
11 Con ơi, hãy khôn ngoan lên để cha vui mừng.
Để cha đối đáp những lời nhục mạ.
12 Người khôn thấy lời thôi và tránh đi,
kẻ dại đâm đầu vướng phải tai ương.
13 Hãy đoạt lấy áo của kẻ bảo lãnh người dưng,
giữ cho đến khi anh ta trả hết nợ cho người
ấy.
14 Sáng sớm mà lớn tiếng chào người láng giềng,
người sẽ xem đó như lời nguyện rửa.
15 Người vợ hay cãi cọ
như mưa lộp độp rả rích suốt ngày.
16 Ngăn chặn năng như ngăn gió hay nắm dầu
trong tay.
17 Sắt mài bén sắt,
bạn hữu giúp bạn hữu cải tiến.
18 Ai chăm sóc cây vả sẽ ăn trái nó,
Còn ai phục vụ chủ mình sẽ được tôn trọng.
19 Nước phản chiếu gương mặt ra sao,
thì lòng người cũng phản ảnh con người như
thế.

---

* 27:9: *lời khuyên ... mình* Câu này trong nguyên bản không rõ nghĩa.

- 20 Âm phủ và hỏa ngục[†] không bao giờ đầy,
Cũng vậy, mắt con người không bao giờ thoả
mãn.
- 21 Lò dùng để luyện vàng và nồi để luyện bạc,
còn lời khen ngợi dùng để thử con người.
- 22 Dù cho con nghiền kẻ ngu như nghiền gạo
trong cối,
thì con cũng không thể nào lấy cái ngu ra
khỏi nó được.
- 23 Hãy chăm sóc bầy chiên mình,
lo cho gia súc mình.
- 24 Giàu có không còn mãi,
không chính thể nào còn đòi đòi.
- 25 Hãy gom cỏ khô để cỏ tươi mọc lên.
Hãy gom cỏ từ các đồi.
- 26 Chiên sẽ giúp con có áo quần mặc,
Và dê giúp con có tiền mua ruộng.
- 27 Con sẽ có tràn trề sữa dê để nuôi gia đình con,
và nuôi các tôi tớ gái con.

28

- 1 Kẻ ác bỏ chạy dù không ai đuổi theo,
còn người công chính vững vàng như sừng tằm.
- 2 Khi quốc gia hỗn loạn thì quan quyền liên tiếp
thay thế nhau;
nhưng khi có người tài đức, khôn ngoan
lãnh đạo
thì khi quốc gia trở nên vững mạnh.
- 3 Quan quyền ngược đãi kẻ nghèo,
như mưa lũ làm hại mùa màng.

[†] 27:20: *Âm phủ và hỏa ngục* Nơi người chết ở.

- 4 Ai không vâng lời dạy dỗ tức tán dương kẻ ác,
còn ai nghe dạy là chống lại chúng.
- 5 Kẻ ác không hiểu được công lý,
nhưng kẻ theo CHÚA hiểu rõ công lý.
- 6 Thà nghèo mà thanh liêm,
hơn giàu mà sống lươn lẹo.
- 7 Con khôn ngoan nghe lời khuyên dạy,
nhưng ai làm bạn với kẻ hoang đàng
khiến cho cha mẹ mình tủ nhục.
- 8 Ai làm giàu nhờ cho vay cắt cổ
sẽ thấy tài sản mình lọt vào tay kẻ nhân từ
đối với người nghèo.
- 9 Nếu con bịt tai không nghe lời khuyên dạy,
thì lời cầu nguyện của con cũng sẽ là điều
CHÚA gớm ghiếc.
- 10 Ai dẫn người công chính vào đường lầm lạc
sẽ bị tiêu diệt vì mưu ác mình,
nhưng người thanh liêm sẽ hưởng hạnh
phúc.
- 11 Kẻ giàu tự cho mình khôn ngoan,
nhưng người nghèo mà sáng suốt thấy rõ bộ
mặt thật của họ.
- 12 Khi người công chính đắc thắng, ai cũng vui
mừng,
nhưng khi kẻ ác lên cầm quyền, ai cũng bỏ
trốn.
- 13 Người nào che giấu tội lỗi sẽ không thành
công.
Nhưng ai xưng tội và từ bỏ nó sẽ được
thương xót.
- 14 Phúc cho kẻ luôn luôn biết sợ,

- còn ai ương ngạnh sẽ gặp tai ương.
- 15 Quan quyền độc ác mà cai trị kẻ nghèo là một
mối nguy,
giống như sư tử gặm thét hay gấu vồ mồi.
- 16 Quan quyền mà thiếu sáng suốt sẽ trở nên độc
ác,
nhưng ai từ chối những lợi lộc bất chính sẽ
cai trị lâu dài.
- 17 Hãy để cho kẻ sát nhân trốn tránh cho đến khi
chết;
Đừng giúp đỡ nó.
- 18 Người thanh liêm sẽ an toàn,
còn kẻ bất lương sẽ bị tiêu diệt bất thần.
- 19 Ai trồng trọt ruộng vườn sẽ dư ăn,
nhưng kẻ đuổi theo ảo vọng sẽ trở nên
nghèo khó.
- 20 Ai trung tín sẽ nhận được nhiều phúc,
nhưng kẻ vội làm giàu sẽ bị trừng phạt.
- 21 Thiên vị là điều không tốt,
nhưng có kẻ chỉ vì miếng ăn mà phạm tội.
- 22 Kẻ ích kỷ mong làm giàu nhanh chóng
mà không biết rằng cái nghèo đi liền theo
sau.
- 23 Ai sửa dạy người khác về sau sẽ được biết ơn,
hơn kẻ buông lời nịnh hót.
- 24 Ai ăn cắp của cha mẹ mà nói,
“Chẳng có gì quý cả,” là đồng lõa với kẻ
phá hoại.
- 25 Kẻ tham lam gây chuyện lôi thôi,
nhưng ai tin cậy CHÚA sẽ thành công.
- 26 Ai tự ý lại là đại đột,
nhưng ai sống khôn ngoan sẽ được an toàn.

- 27 Ai giúp đỡ kẻ nghèo sẽ không bao giờ thiếu thốn,
nhưng ai không đếm xỉa đến kẻ nghèo sẽ bị
nguyên rủa.
- 28 Khi kẻ ác chiếm quyền, mọi người đều lẫn
trốn,
nhưng khi chúng bị diệt, người công chính
sẽ gia tăng.

29

- 1 Kẻ bị sửa trị nhiều lần sẽ trở nên bướng bỉnh,
nó sẽ bị tổn hại bất thần, không phương cứu
chữa.
- 2 Khi người công chính cai trị thì ai nấy vui
mừng,
còn khi kẻ ác cai trị thì dân chúng than van.
- 3 Ai yêu thích khôn ngoan mang vui mừng cho
cha mẹ,
nhưng kẻ làm bạn với gái điếm phung phí
tiền bạc.
- 4 Vua công minh khiến quốc gia hùng mạnh,
nhưng vua thích của hối lộ phá tan đất
nước*.
- 5 Nịnh hót ai là giăng bẫy dưới chân người ấy.
- 6 Kẻ ác sập vào bẫy mình giăng,
nhưng người công chính hát mừng vui vẻ.
- 7 Người công chính quan tâm đến công lý cho kẻ
nghèo,
còn kẻ ác không hề để ý đến.
- 8 Kẻ xác láo gây rối cho thành trì,

* 29:4: **vua thích ... đất nước** Hay “Nhưng vua đặt ra thuế nặng tiêu hủy đất nước.”

- nhưng người khôn làm nguôi cơn giận.
- ⁹ Khi người khôn ngoan tranh tụng với kẻ ngu,
thì kẻ ngu chế diễu, cười cợt, không lúc nào
yên.
- ¹⁰ Kẻ sát nhân ghét người thanh liêm,
còn kẻ ác tìm cách giết người công chính.
- ¹¹ Kẻ ngu dại để cơn giận bộc phát,
nhưng người khôn luôn giữ bình tĩnh.
- ¹² Khi người lãnh đạo chuyên tâm đến chuyện
dối trá,
thì tất cả cấp dưới trở nên độc ác.
- ¹³ Kẻ nghèo và người hung ác đều giống nhau
như sau:
CHÚA ban sự sống cho cả hai†.
- ¹⁴ Nếu vua phân xử công bình cho người nghèo,
ngôi vua sẽ vững bền.
- ¹⁵ Sửa trị và trừng phạt giúp trẻ con khôn ngoan,
nhưng trẻ con bị thả lỏng sẽ mang sỉ nhục
cho mẹ mình.
- ¹⁶ Khi kẻ ác gia tăng, tội lỗi cũng gia tăng,
nhưng người công chính sẽ nhìn thấy chúng
bị sụp đổ.
- ¹⁷ Hãy sửa dạy con cái, chúng nó sẽ khiến con
hãnh diện;
chúng sẽ không làm con xấu hổ.
- ¹⁸ Nơi nào không có lời CHÚA thì dân chúng đâm
ra phóng túng,
nhưng ai vâng lời dạy dỗ sẽ được tôn trọng.
- ¹⁹ Nói suông không đủ để sửa dạy đầy tớ,

† 29:13: **CHÚA ban ... cả hai** Hay "vì CHÚA ban đôi mắt cho cả hai."

dù nó hiểu biết đi nữa nó cũng chẳng thèm nghe theo.

- 20 Con có thấy kẻ ăn nói hấp tấp không?
Người ngu còn có hi vọng hơn hẳn.
- 21 Nuông chiều đứa đầy tớ,
thì nó sẽ trở thành hoang phí.
- 22 Người nóng tính gây chuyện cãi vã;
kẻ nóng nảy dễ phạm tội.
- 23 Tánh tự phụ hạ thấp con người,
còn ai khiêm nhường sẽ được tôn trọng.
- 24 Kẻ đồng lõa với trộm cướp ghét mạng sống mình‡.
Mặc dù được gọi ra làm chứng trước toà
nhưng nó không chịu khai§.
- 25 Sự lo sợ là cái bẫy cho mình,
nhưng ai tin cậy CHÚA sẽ được an toàn.
- 26 Nhiều người muốn xin ân huệ nơi quan quyền,
nhưng công lý chỉ do CHÚA mà đến.
- 27 Người công chính ghét kẻ gian tà,
còn kẻ ác gớm ghét người lương thiện.

30

Lời dạy khôn ngoan của A-gu-rơ

¹ Sau đây là những lời giáo huấn của A-gu-rơ con trai Gia-kê, người xứ Mát-xa.

‡ 29:24: **ghét mạng sống mình** Hay “làm hại mạng sống mình.” § 29:24: **Mặc dù ... chịu khai** Nguyên văn, “Mặc dù nghe lời chưởi rủa, nhưng nó không kể lại.”

Ông bảo, “Lạy Thượng Đế, tôi mệt mỏi, tôi đuối sức và kiệt lực.”*

² Ta là kẻ dại dột hơn mọi người,
ta không hiểu biết gì.

³ Ta chưa học khôn,
và không biết gì về Thượng Đế, Đấng
Thánh.

⁴ Ai đã lên trời rồi lại xuống?
Ai có thể nắm gió trong tay?

Ai có thể bọc nước trong áo choàng?

Ai đã đặt ranh giới cho đất?

Tên Ngài hay tên con trai Ngài là gì?

Nếu người biết hãy nói cho ta đi!

⁵ Mỗi một lời nói của Thượng Đế đều chân chính.

Ngài bảo vệ những ai đến với Ngài.

⁶ Đừng thêm bớt gì vào lời Ngài,
nếu không Ngài sẽ trừng phạt con và cho
con là kẻ nói dối.

⁷ Con cầu xin Ngài hai điều.

Xin đừng từ chối trước khi con chết.

⁸ Xin đừng để con nói dối và bất lương.

Đừng để con giàu sang hay nghèo khổ;

xin cho con đủ đồ dùng hằng ngày.

⁹ Nếu quá sung túc, con có thể chối bỏ Ngài và
bảo,

“Tôi không biết CHÚA là ai cả!”

Nếu quá nghèo khổ

con có thể trộm cắp làm nhục danh Thượng
Đế của con.

---

* **30:1: Ông bảo, ... kiệt lực** Câu này trong nguyên văn không rõ nghĩa. Có bản ghi, “Ông bảo với Y-thiên, Y-thiên, và U-canh.”

- 10 Đừng nói xấu đầy tớ với chủ nó,
nếu không nó sẽ nguyên rửa con, rồi con sẽ
phải mang tội.
- 11 Có người chửi rửa cha mình
cũng chẳng chúc phước cho mẹ mình.
- 12 Có người tự nghĩ mình trong sạch
nhưng thực sự chưa tẩy sạch được điều dơ
bẩn trong lòng.
- 13 Có người mang tính tự phụ,
xem thường người khác.
- 14 Có kẻ có răng bén như gươm;
hàm của chúng như dao nhọn.
Chúng muốn giết kẻ nghèo khỏi xứ
và đuổi kẻ túng thiếu ra khỏi loài người.
- 15 Con đũa có hai con gái†
gọi là “Cho thêm” và “Cho thêm.”
Có ba điều không bao giờ thỏa mãn,
và bốn điều không bao giờ nói, “Đủ rồi!”
- 16 Đó là nghĩa địa, dạ không sinh con,
đất không bao giờ đủ mưa,
và lửa không bao giờ nói “Đủ rồi!”
- 17 Con mắt chế giễu cha mình,
không vâng lời mẹ mình,
thì chim trời sẽ móc mắt ấy,
kên kên sẽ ăn nó.
- 18 Có ba điều rất lạ lùng đối với ta,
và bốn điều ta chưa hiểu được:
- 19 Đó là đường chim ưng bay trên trời,
đường con rắn bò trên đá,

---

† 30:15: *Con đũa có hai con gái* Hay “Người tham lam chỉ biết có hai điều.”

- lối tàu chạy trên biển,
 và đường người nam đi lại với người nữ.
- 20 Người đàn bà ngoại tình hành động như sau:
 Nàng làm như thể vừa mới ăn xong rồi rửa
 mặt;
 và bảo, “Tôi có làm gì quấy đâu.”
- 21 Có ba điều làm rung chuyển đất,
 và bốn điều mà đất không chịu nổi:
- 22 Đó là khi kẻ tôi tớ lên làm vua,
 Người ngu có dư thức ăn,
- 23 Người đàn bà bị chồng ghét nhưng vẫn cưới
 nàng,
 và đưa tớ gái lên làm bà chủ.
- 24 Có bốn loài nhỏ xíu trên đất
 nhưng lại rất khôn:
- 25 Con kiến chẳng có sức mạnh gì,
 nhưng biết dự trữ thức ăn lúc mùa hè.
- 26 Con chồn núi không mạnh mẽ gì,
 nhưng sống giữa các tảng đá.
- 27 Cào cào tuy không có vua,
 nhưng bay ra theo hàng ngũ.
- 28 Con thằn lằn mà người ta lấy tay bắt được,
 vậy mà lại ở trong cung vua.
- 29 Có ba thứ bước đi hiên ngang,
 và bốn thứ bước đi hùng dũng:
- 30 Đó là sư tử, con vật oai phong nhất,
 không biết sợ ai,
- 31 con gà trống đi hiên ngang‡,
 con dê đực, và nhà vua khi hướng dẫn dân
 chúng.

---

‡ 30:31: *con gà trống đi hiên ngang* Hay “con chó săn” hoặc
 “con ngựa khi ra trận.”

- 32 “Nếu con vừa ngu mà lại tự phụ,
hay nếu con định mưu ác thì hãy lấy tay bịt
miệng.
33 Sửa quậy lên làm ra bờ,
mũi bị đập sẽ chảy máu.
Chọc giận người khác gây ra chuyện lòi
thôi.”

31

Lời khuyên khôn ngoan của vua Lê-mu-ên

- ¹ Sau đây là những lời khuyên của vua Lê-mu-ên,
xứ Mát-xa,
do mẹ ông dạy:
² “Con ơi, hãy nghe* mẹ, đưa con của lòng dạ
mẹ,
Đưa con cầu tự của mẹ.
³ Con đừng nên phí năng lực cho đàn bà,
hay phí thì giờ cho kẻ làm hại vua.

⁴ Lê-mu-ên ơi, vua không nên uống rượu,
bậc quan quyền không nên uống men say.
⁵ Nếu không, họ sẽ say sưa và quên luật pháp
không còn bênh vực quyền lợi kẻ nghèo.
⁶ Hãy cấp rượu cho kẻ sắp lìa đời
và thức uống say cho người buồn thảm.
⁷ Hãy cho họ uống để họ quên nỗi khổ
để không nhớ đến cảnh khổ của mình.

⁸ Hãy lên tiếng bênh vực kẻ không dám nói;

---

* **31:2: hãy nghe** Hoặc “Thế nào?” Câu này trong nguyên văn không rõ nghĩa.

bảo vệ quyền lợi của kẻ bất hạnh.
 9 Hãy lên tiếng và phân xử công bằng,
     hãy bênh vực quyền của người nghèo khó
     và túng thiếu.”

Người vợ đảm đang

- 10 † Người vợ đảm đang‡ rất khó kiếm,
     vì nàng quý giá hơn châu ngọc.
 11 Chồng nàng tin cậy nàng hoàn toàn.
     Chồng nàng không thiếu lợi lộc.
 12 Suốt đời nàng làm ích lợi
     chứ không làm hại cho chồng.
 13 Nàng đi tìm len và vải§
     và thích dùng tay mình làm ra nhiều thứ.
 14 Nàng như chiếc tàu buôn,
     mang thực phẩm về từ xứ xa.
 15 Nàng thức dậy khi trời còn tối
     chuẩn bị thức ăn cho gia đình
     và cấp phần* ăn cho các đầy tớ gái.
 16 Nàng đi xem xét miếng ruộng rồi mua nó.
     Nhờ tiền kiếm được nàng trồng một vườn
     nhỏ.
 17 Nàng hết lòng làm việc†,
     tay nàng rất mạnh.
 18 Nàng biết công việc làm ăn mang lợi ích.

---

† 31:10: *Người vợ ... của nàng* Trong tiếng Hê-bơ-rơ, mỗi câu trong bài thơ sau đây bắt đầu bằng một tự mẫu, cho nên bài này cho thấy những đức tính của người đàn bà “từ A đến Z.” ‡ 31:10: *Người vợ đảm đang* Hay “người vợ hoàn toàn.” § 31:13: *vải* Nguyên văn, “cây đay” dùng để dệt vải. * 31:15: *cấp phần* Hay “Ra chỉ thị.” † 31:17: *Nàng ... làm việc* Hay “Nàng thất lưng bằng sức mạnh.”

- Ban đêm, đèn nàg không bao giờ tắt.
 19 Nàg xe chỉ và dẹt vải.
 20 Nàg mở lòng rộng rãi cho người nghèo
 giúp đỡ kẻ túng thiếu.
 21 Khi trời tuyết nàg không lo gia đình bị lạnh,
 vì mọi người đều có đủ áo quần ấm.
 22 Nàg may khăn trải giường cho mình;
 áo quần nàg làm bằng loại vải mịn tốt và
 vải tím đắt tiền.
 23 Người ta biết đến chồng nàg nơi cửa thành‡
 trong các buổi họp công cộng của thành
 phố,
 nơi chồng nàg ngồi với các người lãnh đạo
 trong xứ.
 24 Nàg dẹt áo quần và bán nó,
 cung cấp đại lượng cho thương gia.
 25 Nàg có uy tín§ và được dân chúng kính nể.
 Nàg nhìn về tương lai mà lòng hớn hỷ.
 26 Nàg nói ra lời khôn ngoan
 và trung tín dạy kẻ khác.
 27 Nàg trông nom gia đình
 chẳng bao giờ ở không.
 28 Con cái nàg khen ngợi nàg.
 Chồng nàg cũng tấm tắc ca ngợi nàg
 29 bảo rằng, “Có nhiều người đàn bà đảm đang,
 nhưng nàg giỏi hơn tất cả.”
 30 Duyên là giả dối, sắc chỉ tạm bợ,

‡ 31:23: *cửa thành* Ở xứ Do-thái “cửa thành” là nơi các vị lãnh đạo của thành phố hội họp để thảo luận về những quyết định quan trọng liên quan đến cộng đồng. § 31:25: *Nàg có uy tín* Hay “Nàg là người khôn ngoan.”

nhưng người đàn bà nào kính sợ CHÚA sẽ
được ca tụng.

³¹ Hãy cấp cho nàng phần thưởng xứng với công
khố nàng;

Hãy ca tụng nàng công khai vì tài đảm đang
của nàng.

Thánh Kinh Bản Phổ thông
Easy Reading Version of the Holy Bible in Vietnamese
Verson de lecture facile de la Sainte Bible en
vietnamien

copyright © 2002, 2011 World Bible Translation Center

Language: Việt (Vietnamese)

Translation by: World Bible Translation Center

Thánh Kinh: Bản Phổ thông™ Cơ Quan Phiên Dịch Kinh Thánh Thế Giới giữ bản quyền © 2011 Giữ bản quyền Phép trích dùng Văn kiện mang tác quyền này có thể được trích dùng đến 1.000 câu mà không cần xin phép. Tuy nhiên phần trích không được gồm nguyên một sách hay quá 50% của phần văn kiện được trích. Khi trích dùng xin nhớ ghi câu sau đây nơi tựa hay trang dành cho tác quyền: Thánh Kinh: Bản Phổ thông™ Do Cơ Quan Phiên Dịch Kinh Thánh Thế Giới giữ bản quyền © 2011 sử dụng do phép của Cơ Quan nói trên. Khi trích Bản Phổ thông vào các mục đích không có tính cách thương mại như chương trình trong nhà thờ, bích chương, bản phim để chiếu lên màn ảnh hay các phương tiện tương tự thì không cần phải ghi toàn thể phần ghi chú tác quyền nhưng phải ghi chữ tắt (BPT) ở cuối mỗi câu trích. Nếu các câu trích hay các trang in lại nhiều hơn 1.000 câu hay hơn 50% của sách được trích, hoặc nếu cần xin phép khác phải liên lạc với Cơ Quan Phiên Dịch Kinh Thánh Thế Giới để được chấp thuận bằng văn thư chính thức của Cơ Quan. Địa chỉ Cơ Quan Phiên Dịch Kinh Thánh Thế Giới P.O. Box 820648, Fort Worth, Texas 76182 Điện thư: bibles@wbtc.org Mạng lưới: www.wbtc.org Truy cập miễn phí Truy cập miễn phí các bản Thánh Kinh và Tân Ước của Cơ Quan Phiên Dịch Kinh Thánh Thế giới qua: www.wbtc.org

2013-10-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b183ddf1-d374-57ee-a27b-1546141bc5ab